

תפסיר רס"ג

גדד ^{למנחת שבת ושני וחמישי}

וישב יעקב

לו א) פספן יעקוב. פי בלד ספני אביה. פי בלאד פנעאן: ב) והדיא שרח תיאליד יעקוב. למא כאן יוסף אבן סבעה עשר סנה כאן ירעא מע אכזתה אלגנם. ופאן נאשיא.

לו וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען: ויתב יעקב. בארע תותבות אבוהי. בארעא דכנען: אלה תלדות

יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בעאן והוא נער את בני בלהה

— רס"י —

יוצא מיוסף שמכלה ושורף את בלם): אלה תולדות יעקב. ואלה של-תולדות יעקב, אלה ישוביהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל ישוב. סבה ראשונה יוסף בן שבע עשרה ונוי על ידי זה נתגלגלו וירדו למצרים. זהו אחר פשוטו של-מקרא להיות דבר דבור על אפניו. ומדרש אגדה דורש, תלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים, אחת שכל עצמו של-יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל, ושניה זיו אקונוין שליוסף דומה לו, וכל מה שארע ליעקב ארע ליוסף, זה נשטם וזה נשטם, זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו, וכן הרבה בבראשית רבה (סו.ו). ועוד נדרש בו וישב בקש יעקב לישב בשלוח, קפץ עליו רגזו שליוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוח אמר הקדוש ברוך הוא לא דין לצדיקים מה שמתקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוח בעולם הזה: והוא נער. שהיה עושה מעשה נערו, מתקן בשערו ממשמש בעיניו, כדי שיהיה נראה יפה: את בני בלהה. כלומר ורגיל אצל בני בלהה, לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן: את דבתם רעה. כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד

לו וישב יעקב ונוי. אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה, שלא היו ספונים וחשובים לפרש היאך נתישבו וסדר מלחמותיהם איך הורישו את החורים, פרש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארכה כל גלגולי סבתם, לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם. וכן אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד נח, פלוני הוליד פלוני, וכשבא לנח האריך בו. וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם קצר בהם, ומשהגיע אצל אברהם האריך בו. משל למרגלית שנפלה בין החול, אדם ממשמש בחול וכוברו בפברה עד שמוצא את המרגלית, ומשמצאה הוא משליך את הצורות מידו ונוטל המרגלית. (דבר אחר וישב יעקב הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלף ששורף את כלו, כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר מי יכול לכבוש את כלן, מה פתיב למטה (פסוק ז) אלה תולדות יעקב יוסף, דכתוב (עוזיכ ס יט) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ניצוץ

תפסיר רס"ג

וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו
וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־דְּבַתָּם רָעָה
אֶל־אֲבִיהֶם: אֵלֶּיךָ תוֹלְדֹת יַעֲקֹב.
יוֹסֵף בֵּר שֶׁבַע עֶסְרֵי שָׁנָיִם הָיָה רָעִי עִם
אֲחֻזָּה בְּעָנָא. וְהוּא רַבִּי. עִם בְּנֵי בִלְהָה.
וְעִם בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אֲבוּהֵי. וְאִתִּי יוֹסֵף יֵת
טְבַהּוֹן בִּישָׂא לְאֲבוּהוֹן: וְיִשְׂרָאֵל
אָהֵב אֶת יוֹסֵף מִכָּל־בְּנָיו
כִּי־בֶן־זִקְנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה

מע בני בלהה. ובני זלפה נסוה'
אביה. פאתי יוסף בשנאעה
רדייה ענהם אלי אביהם:
(ג) וכאן אסראיל. יחב יוסף
אפת'ר מן גמיעהם. לאנה לה
אבן שיכוכה. פצנע לה
תונגה דיבאג: (ד) פלמא ראו
אכזתה. אן אביה יחבה אכת'ר
מן גמיעהם. שנוה. ולם יטיקו
אן יסלמו עליה: (ה) ת'ם אן
יוסף ראי רויא (קרי: רואיא).
ואכזבר בהא אכזתה.

לוֹ כְּתַנַּת פְּסִים: וְיִשְׂרָאֵל. רַחֲמֵי יֵת יוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹהֵי. אָרִי בֵר
חַכִּים הוּא לִיָּהּ. וְעַבְד לִיָּהּ כְּתוֹנָא דְפְסִים: וַיֵּרְאוּ אֲחָיו
כִּי־אֲתוֹ אָהֵב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֲחָיו וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ
וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֹם: וַחֲזוּ אֲחֻזָּה. אָרִי יֵתִיה. רַחֲמֵי
אֲבוּהוֹן מִכָּל אֲחֻזָּה. וַסְנוּ יֵתִיה. וְלֹא צָבַן לְמַלְלָא עֲמִיה שְׁלֹם:
וַיִּחַלְסוּ יוֹסֵף חֵלוֹם וַיַּגִּד לְאֲחָיו וַיֹּסְפוּ עוֹד

— רס"י —

לְאָבִיו שְׁהִיו אוֹכְלִין אֲבָר מִן הַחַי וּמִזִּלְזִלִין
בְּבְנֵי הַשְּׁפָחוֹת לְקִרוֹתָן עֲבָדִים, וְחֲשׂוּדִים עַל
הָעֲרִיזוֹת. וּבְשִׁלְשֶׁתָן לְקָה. עַל אֲבָר מִן הַחַי
(לְטִיל פְּסוּק לֶב) וַיִּשְׁחַטוּ שְׁעִיר עֲזִים בְּמִכְרֹתוֹ.
וְלֹא אֶכְלֹהוּ חַי. וְעַל דְּבָה שְׁסַפֵּר עֲלֵיהֶם
שְׁקוּרִין לְאֲחֵיהֶם עֲבָדִים, (מַכְלִיס קֹה יז) לְעַבְד
נִמְכָּר יוֹסֵף. וְעַל הָעֲרִיזוֹת שְׁסַפֵּר עֲלֵיהֶם, (לִכְלֹן
לֹט ז) וַתִּשָּׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו וּגְיָ: דְבַתָּם. כָּל לְשׁוֹן
דְּבָה פְּלִידי"ן צַלע"ז [רַכִּילוֹת] כָּל מַה שְׁהִיָּה
יְכוּל לְדַבֵּר בְּהֶם רָעָה הִיָּה מִסְפֵּר: דְּבָה.

לְשׁוֹן (שִׁכ"ש ז י) דוֹבֵב שְׁפָתֵי יִשְׁנִים:
ג בֶּן זִקְנִים. שְׁגִלְד לוֹ לְעַת זְקֵנָתוֹ. וְאוּנְקָלוּס
תַּרְגָּם בֵּר חַכִּים הוּא לִיָּהּ כָּל מַה שְׁלָמַד
מִשָּׁם וְעַבְר מְסֵר לוֹ. דְּבָר אַחַר שְׁהִיָּה זִיו
אֲקוּנִין שְׁלוֹ דוֹמָה לוֹ: פְּסִים. לְשׁוֹן כְּלֵי מִלַּת,
כְּמוֹ (מַסְתֵּר ח ו) בְּרַפְס וּתְכִלַּת, וְכְמוֹ (שְׁמוּאֵל ז
יג יח) כְּתַנַּת הַפְּסִים, דְּתַמֵּר וְאַמְנוֹן. וּמְדַרְשׁ
אַגְדָּה עַל שֵׁם צְרוּתִיו שְׁנִמְכָּר לְפֹטִיפֵר
וְלְסוֹחָרִים וְלִשְׁמַעְיָאִים וְלַמְדִּינִים: וְלֹא
יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלוֹם. מִתּוֹךְ גְּנוּתָם לְמַדְנֹו

תפסיר רס"ג

וּאֹדְאֵדוּ שְׁנָאָה לֵהּ: (ו) אֲדִי
 קֹאֵל לָהֶם. אִסְמְעוּ הַדְּיָה
 אֶלְרִוּיָא (קרי: רִוּיָא) אֶלְתִּי
 רִאִיתְהָא: (ז) כְּאֵנָא נִגְרִז גְּרִזָא
 פִּי אֶלְצַחְרָא. וְכַאֵן גְּרִזְתִּי וְקִפְתִּי
 תִּים אֶנְתְּצַבְתִּי. וְכַאֵן גְּרִזְכֶם
 תַּחִישׁ בְּהָא. וְתִסְגֵּד לָהּ:
 (ח) קֹאֵלוּ לֵהּ. אִמְלִכָא תַּתְּמַלְךְ
 עֲלִינָא. אוֹ סִלְטָאנָא תַּתְּסִלְט
 עֲלִינָא. פִּאֹדְאֵדוּ אִיִּצְיָא שְׁנָאָה
 לֵהּ. עֲלִי אֶחְלָאמְהָ וְעֲלִי
 כְּלָאמְהָ: (ט) וְרִאִי אִיִּצְיָא רִוּיָא
 (קרי: רִוּיָא) אֶכְרִי. וְקִצְהָא
 עֲלִי אֶכְוִתְהָ. וְקֹאֵל. הַוּדִיא קֹד

שְׁנָאָה אֶתּוֹ: וְחִלְם יוֹסֵף חֲלֻמָּא. וְחִוִּי
 לְאַחֻוּהִי. וְאוֹסִיפוֹ עוֹד סְנוֹ יִתִּיהָ:
 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ-נָא
 הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי:
 וְאָמַר לְהוֹן. שְׁמַעוּ כְּעֹן. חֲלֻמָּא הַדִּין
 דְּחֲלַמְתִּי: וְהִנֵּה אֲנִיחָנוּ
 מֵאֱלֹמִים אֱלֹמִים בְּתוֹךְ
 הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֱלֹמְתִי
 וְגַם-נִצְבָה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה
 אֶלְמַתֵּיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוִין

לְאֱלֹמְתִי: וְהָא. אֲנִיחָנָא. מְאֶסְרִין אֶסְרִין בְּגוֹ חֲקֵלָא. וְהָא. קַמְתִּי
 אֶסְרְתִּי וְאֶף אֹדְקִיפְתִּי. וְהָא מִסְתַּחֲרִן אֶסְרְתְּכוֹן. וְסִגְדִין לְאֶסְרְתִּי:
 וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחִיו הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ עָלֵינוּ
 אִם-מִשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסֶפוּ עוֹד שְׁנָאָה אֶתּוֹ
 עַל-חֲלַמְתִּי וְעַל-דְּבָרָיו: וְאָמְרוּ לִיה אַחֻוּהִי. הַמֶּלֶכּוּ אֶת
 מִדְּמִי לְמֶמְלֶךְ עֲלֵנָא. אוֹ שׁוֹלְטָן אֶת סְבִיר לְמִשְׁלַט בְּנָא. וְאוֹסִיפוֹ עוֹד
 סְנוֹ יִתִּיהָ. עַל חֲלַמְוֵהִי וְעַל פִּתְגְּמוֹהִי: ט וַיַּחֲלֵם עוֹד חֲלוֹם
 אַחֵר וַיֹּסֶפֶר אֶתּוֹ לְאָחִיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלַמְתִּי

— רס"ג —

שְׁבָחָם, שְׁלֵא דְבָרוּ אַחַת בְּפָה וְאַחַת בְּלֵב: מִשְׁנָה (צצא מניעט כצ צ) וְהֶאֱלָמוֹת נוֹטֵל
 דְּבָרוּ. לְדָבָר עֲמוֹ: ז מֵאֱלֹמִים אֱלֹמִים. וּמְכָרִיו: קָמָה אֱלֹמְתִי. וְקִצְהָ: וְגַם נִצְבָה.
 כְּתַרְגוּמוֹ מְאֶסְרִין אֶסְרִין עֲמָרִין וְכֵן לְעֲמוֹד עַל עֲמֻדָה בְּזִקְיָהּ: ח וְעַל דְּבָרָיו. עַל
 (סְהִילִים קכו ו) נִשְׂאָה אֱלֹמְתִי, וְכִמְוֵהוּ בְּלִשׁוֹן דְּבָתָם רָעָה שְׁהִיָּה מְבִיא לְאַבְיָהֶם:

תפסיד רס"ג

ראית רויא' (קרי: רואינא) איציא. כאן אלשמס ואלקמר. ואחד עשר כוכבא סאגדין לי: (י) ואד' קצהא עלי אביה ואכזתה. זגרה אביה. וקאל לה. מא הדיא אלהויא (קרי: אלהויאינא) אלתי ראיתהא. הל נגי. אנא ואמך ואכזתך. לנסגד לך עלי אלארץ: (יא) פחסדוה עלי דיאלך אכזתה. ואבוה חפין פלאמה: (יב) פמצין אכזתה. לירעו גינם

חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ
וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים
מִשְׁתַּחֲוִים לִי: וְחֹלֵם עוֹד חֲלָמָא
אַחֲרָנָא. וְאַשְׁתַּעֵי יָתִיה לְאַחוּהִי. וְאָמַר.
הָא חֲלָמִית חֲלָמָא עוֹד. וְהָא שְׁמַשָּׁא
וְסִיָּהֲרָא. וְחַד עֶסֶר כּוֹכְבֵיאַ סָגְדִין לִי:
וַיִּסְפֹּר אֶל-אָבִיו וְאֶל-
אָחִיו וַיַּגֵּעַר-בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר
לּוֹ מַה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר

חֲלָמַתְּ הַבּוֹא נְבֹוא אֲנִי וְאִמְךָ וְאָחִיךָ
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אַרְעָה: וְאַשְׁתַּעֵי לְאַבוּהִי וּלְאַחוּהִי. וּנְנַף
בֵּיה אָבוּהִי. וְאָמַר לִיה. מָא. חֲלָמָא הָדִין דְּחֲלָמְתָא. הִמִּיתָא נִיתִי. אָנָא
וְאִמְךָ וְאַחְךָ. לְמַסְגַּד לְךָ עַל אַרְעָא: וַיִּקְנֵאוּ-בּוֹ אָחִיו
וְאָבִיו שָׁמַר אֶת-הַדְּבָר: וְקִנְיָאוּ בֵּיה אַחוּהִי. וְאַבוּהִי נָטַר יֵת
פַּתְגָּמָא: ⦿ ⦿ (שני) ⦿ וַיִּלְכוּ אָחִיו לְרַעוֹת
אֶת-צֵאן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם: וְאַזְלוּ אַחוּהִי. לְמַרְעֵי יֵת עָנָא

— כש"י —

י ויספור אל אביו ואל אחיו. לאחר שספר אותו לאחיו חזר וספרו לאביו בפניהם: ויגער בו. לפי שהיה מטיל שנאה עליו: הבוא נבוא. והלא אמך כבר מתה. והוא לא היה יודע שהדברים מגיעין לבלקה. שגדלתו כאמו. ורבותינו למדו מכאן שאין חלום בלא דברים בטלים. ויעלב נתפנן להוציא הדבר

זולק הדקדוק: ויקנאו בו אחיו. קל הנו"ן. ובא כן להקל כי משפטו להדגיש:

שמו המור (י) ויגער בו אביו. המנהג להפריד מעט בין תיבת בו לתיבת אביו.

תפסיר רס"ג

אֲבִיהֶם פִּי נֹאבְלוֹס: יג) פִּקְאֵל אִסְרָאֵל לְיוֹסֵף הַיְהוּדִי אֲכֹוֹתֶךָ יִרְעוֹן פִּי נֹאבְלוֹס. תֵּעָאֵל אֲבַעַת' בְּךָ אֱלִיהֶם. קֹאֵל לֵה נַעַם: יד) פִּקְאֵל. אֲמִיץ אֲנִצִּיר. סְלֵאמְהוּ אֲכֹוֹתֶךָ וְסְלֵאמְהוּ אֱלִגְעִים. וְרִדְּ עֲלִי גֹאבֵא. פִּבְעַת' בַּה מִן עֲמֻק חֲבֵרָא. וְאֲתִי נֹאבְלוֹס: טו) וְוֹגְדָה רְגֵל. צִיֵּאל בְּצִיֵּאעָדָא. פִּסְאֵלָה. וְקֹאֵל לֵה מָא תִטְלַב: טז) קֹאֵל אֲנָא אֲטַלַּב אֲכֹוֹתִי. אֲכִפְרְנִי

דְּאָבוּהוֹן בְּשָׁכֶם: יג) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף הֲלוֹא אֲחִיךָ רַעִים בְּשָׁכֶם לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֵלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הַנְּנִי: וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף. הֲלֹא אֶחָד רָעַן בְּשָׁכֶם. אֵיתָא וְאֶשְׁלַחְנֶךָ לְוֹתְהוֹן: וַאֲמַר לִיה הָאָנָּא: יד) וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ-נָא רְאֵה אֶת-שְׁלוֹם אֲחִיךָ וְאֶת שְׁלוֹם הַצֹּאֵן

וְהַשְׁבִּנִי דְבַר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֲמֻק חֲבֵרוֹן וַיָּבֵא שְׂכֵמָה: וַאֲמַר לִיה. אִיזִיל בְּעֵן חֲזִי. ית שְׁלָם אֶחָד וְיֵת שְׁלָם עָנָא. וְאֲתִיבְנֵי פִתְגָמָא. וְשִׁלְחִיה מִמִּישַׁר חֲבֵרוֹן: וְאֲתָא לְשָׁכֶם: טו) וַיִּמְצְאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעָה בְּשָׂדֵה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה-תְּבַקֵּשׁ: וְאִשְׁפַּחִיה גּוֹבְרָא. וְהָא טְעִי בְּחַקְלָא. וְשִׁאֲלִיה גּוֹבְרָא. לְמִימַר מָא אֵת בְּעִי: טז) וַיֹּאמֶר אֶת-אֲחִי אֲנִכִי מִבְּקֵשׁ הַגִּידָה-נָא לִי אֵיפֹה הֵם רַעִים: וַאֲמַר. ית אֲחִי אֲנָא בְּעִי. חו בְּעֵן לִי. אִיכָא אֲנּוֹן רַעֲוֹן:

— רס"ג —

בין הבתרים (לטיל טו יג) כי גר יזקיה ורעה: ויבא שכמה. מקום מוכן לפרענות, שם קלקלו השבטים, שם ענו את דינה, שם נחלקה מלכות בית דוד, שנאמר (מ"א י"ז ב) וילך רחבעם שכמה וגוי: טו וימצאהו איש. זה גבריאל שנאמר (דניאל ט כב) והאיש

יג הנני. לשון עגנה וריונות, נזדרו למצות אביו, ואף על פי שהיה יודע באחיו ששונאין אותו: יד מעמק חברון. והלא חברון בדה, שנאמר (צמדכ יג כג) ויעלו בנגב ויבא עד חברון, אלא מעצה עמוקה שלאותו צדיק הקבור בחברון, לקים מה שנאמר לאברהם

תפסיד רס"ג

אין הם ירעון: יז) קאל אלרגל רחלו מן הקנא. וסמעתהם יקולון. נמצוי אלי דותן. פמצי יוסף ורא אכזותה. ווגדהם פי דותן: יח) פראוה מן בעיה. וקבל אן יקרב אליהם. אגיתאלוה ליקתלוה: יט) פקאל בעצהם לבעץ. הודיא צאחב תלך אלאחלאם גאי: כ) פתעאלו אלאן נקתלה. ונטרחה פי בעץ אלאבאר. ונקול וחש רדי אפלה. ונוריה מא יכון מן אחלאמה: כא) פסמעהם ראובן. וכלצה

וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה
כִּי שָׁמַעְתִּי אֲמֹרִים נֹלְכָה
דְּתִינָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֲרֵי
אָחָיו וַיִּמְצְאוּם בְּדֹתָן: וַאֲמַר
גּוֹבְרָא נָטְלוּ מִכָּא. אָרִי שְׁמַעִית דְּאֲמַרִּין.
נִיזִיל לְדוֹתָן. וְאִזֵּל יוֹסֵף בְּתַר אַחֲוֵיהּ.
וַאֲשַׁכְּחֹנּוּן בְּדוֹתָן: וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ
מֵרַחֵק וּבְטָרָם יִקְרַב
אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ אֹתוֹ
לְהַמִּיתוֹ: וַחֲזוּ יְתִיב מֵרַחֵק. וְעַד

לָא קָרִיב לְוִתְהוֹן. וַחֲשִׁיבוּ עֲלוּהִי לְמַקְטִלִּיהּ: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ
אֶל-אָחָיו הֲנִיחָה בְּעַל הַחֲלָמוֹת הַלְזָה בָּא: וַאֲמַרוּ
גְּבַר לְאַחֲוֵיהּ. הָא. מְרִי. חֲלָמִיא דִּיכִי אָתִי: כַּ וְעַתָּה | לְכוּ
וְנַהַרְגֵהוּ וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וַאֲמַרְנוּ חַיָּה
רָעָה אֲכַלְתָּהוּ וְנִרְאָה מֵה־יְהִיו חֲלָמֹתָיו: וּבְעֵן
אִיתוֹ וְנִקְטְלִנְיָהּ. וְנִרְמִינְיָהּ בְּחַד מִן גּוֹבְיָא. וְנִימַר. חִיתָא בְּשַׁתָּא
אֲכַלְתִּיהּ. וְנַחֲוִי. מָה יְהִי בְּסוֹף חֲלָמוֹהִי: כַּ וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן

— רס"ד —

גבריאל: יו נסעו מזה. הסיעו עצמן מן האחזה: נלכה דתינה. לבקש לך נכלי דתות שימיתוף בהם. ולפי פשוטו שם מקום הוא. ואין מקרא יוצא מידי פשוטו: יח ויתנכלו. נתמלאו נכלים וערמומיות:

אָתוּ. כְּמוֹ אֲתוּ. עֲמוּ. כְּלוֹמַר אֲלֵיו: כַּ וְנִרְאָה מֵה־יְהִיו חֲלָמוֹתָיו. אָמַר ר' יצחק מקרא זה אומר דרשני רוח הקדש אומרת כן. הם אומרים נהרגהו והכתוב מסים ונראה מזה יִהְיוּ חֲלָמוֹתָיו. נִרְאָה דְּבַר מִי יָקוּם אִו שְׁלָכֶם

תפסיר רס"ג

מן אידיהם. וקאל. לא נקתל נפסא: כב) תים קאל להם לא תספכו דם. אטרחהו פי הדיא אלביר אלדי פי אלבר. ולא תמדו אידיכם אליה. לקבל אן יכלצה מן אידיהם. לירדה אלי אביה: כג) פלמא גא יוסף אלי אכיתה. סלכו תוניתה. תוניה אלדיבאג אלתי עליה: כד) ואכיתה. וטרחהו פי אלגב. וכאן אלגב פארגיא. לים פיה מאא

וַיֵּצְלֵהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִכְנְנוּ נַפְשׁוֹ: וּשְׁמַע רְאוּבֵן. וּשְׁיִזְבִּיָּה מִיַּדְהוֹן. וַאֲמַר לֹא נִקְטְלֵנִי נַפְשׁוֹ: **וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם | רְאוּבֵן אֶל-תִּשְׁפְּכוּ-דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל-הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וְיָד אֶל-תִּשְׁלְחוּ-בּוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֶתוֹ מִיָּדָם לְהָשִׁיבוּ אֶל-אָבִיו:** וַאֲמַר לְהוֹן

ראובן לא תישדון דם. רמו יתיה. לגופא הדין דבמדברא. ויד לא תישטון ביה. בדיל. לשיזבא יתיה מידהון. לאתבותיה לות אבויה:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל-

אָחָיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶת-יוֹסֵף אֶת-כְּתָנָתוֹ אֶת-

כְּתָנֵת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו: וְהָיָה כַּד אָתָּא יוֹסֵף לֹת

אָחוּהִי. וַאֲשַׁלְחוּ יָת יוֹסֵף יָת כְּתוּנֵיהּ. יָת כְּתוּנָא דַּפְסֵי דַעְלוּהִי:

כַּד וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין

בּוֹ מַיִם: וְנִסְבּוּהִי. וּרְמוּ יָתִיה לְגוּפָא. וְגוּפָא רִיקוֹן. לִית בֵּיה מַיָּא:

— רס"ג —

יתלה הסרחון אלא בי: כג את כתנתו. זה חלוק: את כתנת הפסים. היא שהוסיף לו אביו יותר על אחיו: כד והבור רק אין בו מים. ממשמע שנאמר והבור רק. איני יודע שאין בו מים, מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו:

או שלי. ואי אפשר שיאמרו הם ונראה מה יהיו חלומותיו מכיון שיהרגוהו בטלו חלומותיו: כג לא נכנו נפש. מפת נפש זו היא מיתה: כג למען הציל אותו. רוח הקודש מעיד על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו, שיבא הוא ויעלנו משם, אמר אני בכור וגדול שבכלן, לא

תפסיר רס"ג

כה) ת'ם ג'לטו ל'יאכלו ט'עאמא. פרפעו עיונהם ונצ'רו. ואדיא בקאפלה' אעראב. גאיה מן גרש. וגמאלהם מתמלה. כ'רנב ותריאק ושאהבלוט. מארין ל'יחדרה אלי' מצר: כו) פקאל יהודה לאכ'ותה. מא אלט'מע. פי אן נקתל אכ'ינא. ונג'טי דמה: כז) תעאלו נביעה לאלאעראב. וידנא לא תבטש פיה. לאנה אכ'ינא פ'לחמנא. פקבלו מנה אכ'ותה:

וַיִּשְׁבוּ לֶאֱכֹל-לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיֵּרְאוּ וְהִנֵּה אַרְחַת יִשְׁמַעְאֵלִים בָּאָה מִגְּלַעַד וּגְמַלֵּיהֶם נִשְׂאִים נִכְאֹת וַיִּצְרִי וְלֹט הַזֹּלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה: וְאֶסְחָרוּ לְמִיכַל לַחֲמָא. וּזְקָפוּ עֵינֵיהוֹן וַחֲזוּ. וְהָא שְׂרֵת עֲרַבָּאִי. אֲתֵיא מִגְּלַעַד. וּגְמַלֵּיהוֹן טְעִינִין. שְׁעָף וְקִטְף וּלְטוּם. אֲזַלִּין לְאַחְתָּא לְמִצְרַיִם:

כז) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל-אָחִיו מֶה-בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת-אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת-דָּמּוֹ: וַאֲמַר יְהוּדָה לְאַחֻהִי. מָא מְמוֹן נַתְהֵנִי לָנָא. אַרִי נִקְטוּל יֵת אַחוּנָא. וְנִכְסִי עַל דְּמִיָּה: כח) לָכֵן וְנִמְכַרְנוּ לִישְׁמַעְאֵלִים וַיִּדְנוּ אֶל-תְּהֵי-בּוֹ כִּי-אָחִינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אָחִיו: אִיתּוּ וְנִזְבְּנִיָּה לְעֲרַבָּאִי. וַיִּדְנָא לָא תְהֵי בֵיה. אַרִי אַחוּנָא בְּסִרְנָא הוּא. וְקִבִּילוּ מִנֵּיה אַחוּהִי:

רש"י

הנמנה עם סמני הקטורת: ולט. לוטס שמו בלשון משנה (שציעים ז ו). ורבותינו פירשוהו לשון שרש עשז ושמו אשטורחז"א (במסכת נדכ ח א): כו מה בצע. מה ממון, כתרגומו: וכסינו את דמו. ונעלים את מיתתו: כז וישמעו. וקבילו מניה. וכל שמיעה שהיא קבלת דברים כגון זה וכגון (לעיל כח ז) וישמע יעקב אל אביו (שמות כד ז) נעשה ונשמע, מתרגם וקבל וכל שהוא שמיעת האזן, כגון (בראשית ג ח) וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן,

כח ארחת. כתרגומו שירת, על שם הולכי ארה: וגמליהם נשאים וגוי. למה פרסם הכתוב את משאם, להודיע מתן שכרן שלצדיקים, שאין דרכן של-ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע, ולזה נודמנו בשמים שלא יזק מריח רע: נכאת. כל בנוסי בשמים הרבה קרוי נכאת וכן (מ"ז כ יג) ויראם את כל בית נכחה, מרקחת בשמיו, ואונקלוס תרגמו לשון שענה: וצרי. שרף הנוטף מעצי הקטף, והוא (שמות ל ז) נטף,

תפסיד רס"ג

כח) פלמא מד בהם אולאין
אלדגאל אלמדיאנין אלתגאר.
גד'בו יוסף ואצעדוה מן אלגב.
ובאעוה להם בעשרין דרהם.
ואתו בה אלי מצר: כט) פלמא
רגע ראובן אלי אלגב. ואדא
ליס יוסף פיה. פכ'רק תיאבבה:
ל) פרגע אלי אכ'ותה וקאל.
אד' אלג'לאם ליס הו. ואנא
אלי אין אמצי: לא) פאכ'דו
תונדה יוסף. וד'בחו עתוד מן
אלמאעו. וג'מסוהא פי דמוה:

כח ויעברו אנשים מדינים
סחרים וימשכו ויעלו
את יוסף מן הבור וימכרו
את יוסף לישמעאלים
בעשרים כסף וביאו את
יוסף מצרימה: ועברו גוברי
מדינאי תגרי. ונגדו ואסיקו ית יוסף מן
גופא. וזבינו ית יוסף. לערבאי בעשרין
כסף. ואיתיאו ית יוסף למצרים:

כט וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור
ויקרע את בגדיו: ותב ראובן לגופא. והא לית יוסף בגופא.
ובזע ית לבושוהי: ל וישב אל אחיו ויאמר הילד
איננו ואני אנה אני בא: ותב לות אחוהי ואמר. עולימא
ליתוהי. ואנא לאן אנא אתי: לא ויקחו את כתנת יוסף
וישחטו שער עזים ויטבלו את הכתנת בדם:
ונסיבו ית כתונא דיוסף. ונכסו צפיר בר עזי. וטבלו ית כתונא בדמא:

— רס"י —

כט וישב ראובן. במקירתו לא היה שם,
שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו. דבר
אחר עסוק היה בשקו ובתעניתו על שבלבל
יצועי אביו: לאנה אני בא. אנה אברח
מצערו שלאבא: לא שער עזים. דמו דומה
לשלאדם: הכתנת. זה שמה, וכשהיא
דבוקה לתבה אחרת כגון (פסוק לא) כתנת
יוסף, (פסוק ג) כתנת פסים, (ויקרא טז ז) כתנת

(שס כז ט) ורבקה שומעת, (שס לז כז)
ושמע ישראל, (שמוט טז יז) שמעתי את
תלונת, כלן מתרגם ושמעו, ושמעת, ושמע.
שמיע קדמי: כח ויעברו אנשים מדינים. זו
היא שירה אחרת, והודיעך הכתוב שנמכר
פעמים הרבה: וימשכו. בני יעקב את
יוסף מן הבור וימכרוהו לישמעאלים,
והישמעאלים למדינים, והמדינים למצרים:

תפסיר רס"ג

לג וישלחו את כתנת הפסים ויביאו אל-אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר-נא הכתנת בנך הוא אם-לא: ושלחו ית כתונא דפסי. ואיתיאו לאבוהון. ואמרו דא אשבחנא. אשתמודע בען. הכתונא דברך. היא אם לא: לג ויפירה ויאמר

לב) ובעתו בהא מע מן אתי בהא אלי אביהם. וקאלו לה קוד וגדנא הדיה. את'בתהא. הל הי תוניה' אבנד אם לא: לג) פאת'בתהא וקאל. הי תוניה' אבני. וחש רדי אפלה. פריסה אפתרס יוסף: לד) פכ'דק יעקוב תיאבה. ושו' מסחא עלי חקויה. וחזן עלי אבנה זמאנא טוילא: לה) פקאם גמיע בגיה ובנאתה ליעאזוה. פאבא

כתנת בני חיה רעה אכלתהו טרף טרף יוסף: ואשתמודעה ואמר כתונא דברי. חיתא בשתא אכלתיה. מקטל קטיל יוסף: לד ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק במתניו ויתאבל על-בנו ימים רבים: וביע יעקב לבושוהי. ואסר שקא בחרציה. ואתאבל על בריה יומין סגיאין: לה ויקמו כל-בניו וכל-בנותיו לנחמו

— רס"י —

השובע ושנתים הרעב כשבא יעקב למצרים הרי עשרים ושתים שנה בנגד עשרים ושתים שנה שלא קים יעקב כבוד אב ואם. עשרים שנה שהיה בבית לבן, ושתי שנים בדרך בשובו מבית לבן, שנה וחצי בסכות וששה חדשים בבית אל וזהו שאמר ללבן לעיל (לא 66) זה לי עשרים שנה בביתך, לי הן, עלי הן, וסופי ללקות בנגדן: לכ וכל בנותיו. רבי יהודה אומר אחיות תאומות נלדו עם כל שבט ושבט ונשאום. רבי נחמיה אומר כנעניות היו, אלא מהו וכל בנותיו, כלותיו, שאין אדם נמנע מלקרוא לכתנו בנו

בד, נקוד כתנת בני. היא זו: חיה רעה אכלתהו. נצנצה בו רוח הקדש, סופו שתתגרה בו אשת פוטיפר. ולמה לא גלה לו הקדוש ברוף הוא, לפי שהחרימו וקללו את כל מי שיגלה, ושתפו להקדוש ברוף הוא עמם, אבל יצחק היה יודע שהוא חי, אמר היאך אגלה והקדוש ברוף הוא אינו רוצה לגלות לו: לו ימים רבים. עשרים ושתים שנה משפרש ממנו עד שירד יעקב למצרים, שנאמר (פס' 3) יוסף בן שבע עשרה שנה ויגן ויבן שלשים שנה היה בעמדו לפני פרעה, ושבע שני

תפסיד רס"ג

אן יתעאזא. וקאל. בל אנזל
אלי אלתירא ואנא חזין עלי
אבני. תים בפא עליה:
לו) ואלמדניאנין באעוה פי
מצר. לפוטפר כאדם פרעון.
ר"ס אלסייאפין: לח א) וכאן
פי דיאלד אלוקת איציא. אן
יהודה הבט ען אכזותה. פמאל.
אלי רגל עדלמי אסמה חירה:
ב) פראי תים. אבנה רגל

וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר
כִּי-אֵרָד אֶל-בְּנֵי אָבִל
שְׂאֵלָה וַיִּבְדַּךְ אֹתוֹ אָבִיו:
וְקָמוּ כָל בְּנוֹהֵי וְכָל בְּנֹתֵיהֶם לְנַחְמוֹתֶיהָ.
וְסָרִיב לְקַבְּלָא תַנְחוּמִין. וְאָמַר. אָרִי
אִיחוֹת לְוֹת בְּרִי. כַּד אָבִילנָא לְשִׁאוּל.
וּבְכֹא יִתִּיה אָבוּהֵי: לו) וְהַמְדָּנִים
מְכָרוּ אֹתוֹ אֶל-מִצְרַיִם

לְפוֹטִיפֵר סָרִיס פֶּרְעָה שֶׁר הִטְבַּחִים: ומדינאי. זבינו

יתיה למצרים. לפוטפר רבא דפרעה. רב קטוליא: פ

לח (רביעי) ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת

אחיו ויט עד איש עדלמי ושמו חירה: והיה
בעדנא ההוא. ונחת יהודה מלות אחוהי. וסטא. לות גברא עדולמא
ושמיה חירה: ב וירא-שם יהודה בת-איש כנעני

רס"י

שאני רואה גיהנם: ויבך אתו אביו. יצחק
היה בוכה מפני צרתו של יעקב, אבל לא היה
מתאבל, שהיה יודע שהוא חי: לו הטבחים.
שוחטי בהמות הפלך:

לח 6 ויהי בעת ההוא. למה נסמכה פרשה
זו לכאן, והפסיק בפרשתו של יוסף, ללמד
שהורידוהו אחיו מגדלתו כשראו בצרת
אביהם, אמרו אתה אמרת למכרו, אלו
אמרת להשיבו היינו שומעים לך: ויט. מאת
אחיו: עד איש עדלמי. נשתתף עמו:
ב כנעני. תגרא:

ולפלתו בתו: וימאן להתנחם. אין אדם
יכול לקבל תנחומין על החי וסבור שמת,
שעל המת נגזרה גזרה שישתכח מן הלב
ולא על החי: ארד אל בני. כמו על בני
והרבה אל משמשין בלשון על, (ש"ז כ 6)
אל שאול ואל בית הדמים, (ש"ס ד 6) אל
הלקח ארון האלהים ואל מות חמיה ואישה:
אבל שאלה. כפשוטו לשון קבר הוא.
באבלי אקבר, ולא אתנחם כל ימי. ומדרשו
גיהנם, סימן זה היה מסור בידי מפי הגבורה
אם לא ימות אחד מבני בחיי מבטח אני

תפסיר רס"ג

וּשְׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא
 אֵלֶיהָ: וַחֲזָא תַּמָּן יְהוּדָה. בַּת גָּבֵר
 כְּנַעֲנִי וּשְׁמִיָּה שׁוּעַ. וְנִסְבָּה וְעַל לְוֹתָהּ:
 וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא
 אֶת־שְׁמוֹ עֵר: וְעַדִּיאת וַיִּלְדֵת
 בֶּרֶךְ וַקְרָא יֵת שְׁמִיָּה עֵר: וַתֵּהָר
 עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא
 אֶת־שְׁמוֹ אוֹנָן: וְעַדִּיאת עוֹד
 וַיִּלְדֵת בֶּרֶךְ וַקְרָת יֵת שְׁמִיָּה אוֹנָן:
 וַתִּסָּף עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן
 וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁלֵה וְהָיָה בְּכֹזִיב בְּלִדְתָּהּ
 אֲתוֹ: וְאוֹסִיפֵת עוֹד וַיִּלְדֵת בֶּרֶךְ וַקְרָת יֵת שְׁמִיָּה שְׁלֵה. וְהָיָה בְּכֹזִיב
 כִּד יִלְדֵת יֵתִיָּה: וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ
 וּשְׁמָהּ תַמָּר: וְנִסִּיב יְהוּדָה. אֶתְתָּא לְעֵר בּוֹכְרִיָּה. וּשְׁמָהּ תַמָּר:
 וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינָי יְהוָה וַיִּמְתְּהוּ
 יְהוָה: וְהָיָה עֵר בּוֹכְרִיָּה דִיהוּדָה. בִּישׁ קָדָם יְיָ. וְאַמִּיתִיָּה יְיָ:
 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֵּא אֶל־אִשְׁתְּ אַחִיךָ וַיְבַרְכֵם

— רש"י —

כ וְהָיָה בְּכֹזִיב. שם המקום. ואומר אני על
 שם שפסקה מלדת נקרא כזיב, לשון (ירמיה
 טו יח) הִיוּ תְהִיָּה לִי כְמוֹ אֶכְזָב, (ישעיה נח יא)
 אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִיָּמָיו, דָּאם לֹא כֵן מַה בָּא
 לְהוֹדִיעֵנוּ. וּבְבְרָאשִׁית רְבָה (פכ ז) רְאִיתִי

וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שְׁלֵה, פסקת: ז רַע בְּעֵינָי ה'.
 כְּרַעְתוֹ שְׁלֹאֹנָן מִשְׁחִית זְרַעוֹ, שְׁנֹאמֶר בְּאוֹנָן
 (פסוק י) וַיִּמָּת גַּם אוֹתוֹ, כְּמִיתָתוֹ שְׁלֵעֵר
 מִיתָתוֹ שְׁלֹאֹנָן, וְלָמָּה הָיָה עֵר מִשְׁחִית זְרַעוֹ,
 כִּדִּי שְׁלֵא תִתְעַבֵּר וַיִּכְחֹשׁ יִפְתָּהּ:

תפסיר רס"ג

(ט) פֶּעֱלָם אוֹנָן. אֵן לִים אֱלִיהַ
 יִנְסֹב אֶלְנָסֶל. פֶּכָאן אֲדִיא דְכִיל
 אֱלִי זִוְגָה אֲכִיָּה אֶפְסֵד דִּאֶלְדָּ
 עֲלִי אֶלְאֶרֶץ. לֵלֵא יִגְעֵל נִסְלֵא
 לֶאֱכִיָּה: י) פֶּסֶא עֲנֵד אֶלְלָה מֵא
 פֶּעֵל. פֶּאֲמֵאֲתָה אִי־צִיא:
 יא) פֶּקֶאֶל יְהוּדָה לְתִמְרָה פֶּנְתָה
 אֶגְלָסִי אֶרְמֵלָה פִי בֵית אֲבִיָּד.
 אֱלִי אֵן יִכְפֵּר שִׁלָּה אֲבִנִי. לֵאנָה
 קֶאֶל. כִּילֵא יְמוֹת הוּ אִי־צִיא
 כֶּאֱכִוְתָה. פֶּמִצֵּת תִּמְרָה. וְגִלְסֵת
 בֵּית אֲבִיָּהָא: יב) תִּים טֵאלֵת
 אֶלְאִיאָם. פֶּמֵאֲתָת אֲבִנָּה שׁוּעַ

אֶתְּהָ וְהִקָּם זֶרַע לְאֶחָיִךְ:
 וְאָמַר יְהוּדָה לְאוֹנָן. עוֹל. לֹות אֶתְּת
 אֶחָוֶךְ וַיִּבֶם יְתָהּ. וְאָקִים זֶרַעַא לְאֶחָוֶךְ:
 ט וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ
 יִהְיֶה הַזֶּרַע וְהָיָה אִם-בָּא
 אֶל-אִשְׁתּוֹ אֶחָיו וְשָׁחַת
 אֶרְצָהּ לְבִלְתִּי נִתֵּן-זֶרַע
 לְאֶחָיו: וַיֵּדַע אוֹנָן. אֲרִי לֹא עַל שְׂמִיָּה
 מִתְקָרִי זֶרַעַא. וְהוּי. כִּד עֲלִיל לֹות אֶתְּת
 אֶחָוֶהִי וּמִחֲבִיל אוֹרְחִיָּה עַל אֶרְעַא.

בְּדִיל דְלֵא לְקִיָּמָא זֶרַעַא לְאֶחָוֶהִי: ד וַיֵּרַע בְּעֵינָי יְהוּדָה
 אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּמָּת גַּם-אֶתּוֹ: וּבֵאִישׁ. קָדָם יֵי דְעֵבֵד. וְאִמִּית
 אֶף יְתִיָּה: ז וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתַמָּר כַּלְתּוֹ שְׁבִי
 אֶלְמִנָּה בֵּית-אֲבִיָּךְ עַד-יִגְדֹּל שְׁלָה בְנִי כִי אֶמַר
 פֶּן-יָמוּת גַּם-הוּא כֶּאֱחָיו וְתִלְדֶּךָ תַמָּר וְתִשָּׁב
 בֵּית אֲבִיָּהָ: וְאָמַר יְהוּדָה לְתַמָּר כַּלְתִּיָּה תִיבִי אֶרְמֵלָה בֵּית
 אֲבוּיָךְ. עַד דִּירְבִּי שְׁלָה בְרִי. אֲרִי אֶמַר. דְלִמָּא יְמוֹת אֶף הוּא כֶּאֱחָוֶהִי.
 וְאֶזְלֵת תַמָּר. וַיִּתִּיבֵת בֵּית אֲבוּהָא: ח וַיִּרְבוּ הַיָּמִים וְתַמָּת
 בֵּת-שׁוּעַ אִשְׁתּוֹ-יְהוּדָה וַיִּנְחָם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל-

— כִּשׁוּי —

מ' והקם זרע. הבן יקרא על שם המות: בקש שלא היה בדעתו להשיאה לו: כ' כי
 ט' ושחת ארצה. דש מבפנים וזורה מבחוץ: אמר פן ימות. מחזקת היא זו שימותו
 יא' כי אמר וגו'. כלומר דוחה היה אותה אנשיה: יב' ויעל על גזזי צאנו. ויעל תמנתה

תפסיר רס"ג

זוגה יהודה. ותעאזא בעדהא. וצעד אלי גאזוי גענוה הו. וחירה. צאחבה אלעדלמי אלי תמנת: יג) פאכ'ברת תמר וקיל להא. הודיא חמוך. צאעד אלי תמנת ליגז ג'נמה: יד) פנזעת תיאב חזנהא ענהא. ותג'טת באלכ'מאר ותנקבת. וגלסת פי מנצ'רה עלי טריק תמנת. למא ראת אן שלה קד כפר והי לם תעטא לה זוגה: טו) פראהא יהודה. וחסבהא ממתעה.

גזוי צאנו הוא וחירה רעהו

העדלמי תמנתה: וסגיא

יומ'א. ומיתת בת שוע אתת יהודה. ואתנחם יהודה. וסליק. על גזוי עניה הוא. וחירה. רחמיה עדלמ'אה לתמנת:

ויגד לתמר לאמר הנה

חמיד עליה תמנתה לגז

צאנו: ואתחוא לתמר למימר. הא

חמוך. סליק לתמנת למגז עניה:

ותסר בגדי אלמנותה מעליה ותכס בצעיף

ותתעלף ותשב בפתח עינים אשר על-דרך

תמנתה כי ראתה כי-גדל שלה והוא לא-

נתנה לו לאשה: ואעדיאת לבושי ארמלותה מנה. ואתפסיאת

בעיפא ואתקנת. ויתיבת בפרשות עינים. דעל ארז תמנת. ארי חזת

ארי רבא שלה. והיא. לא אתיהיבת ליה לאתו: טו) ויראה

יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה:

— כס"י —

לעמוד על גזוי צאנו: יג) עליה תמנתה. ובשמשון הוא אומר (סופטים יד 6) וירד שמשון תמנתה בשפוע החר היתה יושבת. עולין לה מפאן ויורדין לה מפאן: יד) ותתעלף. כסתה פניה שלא יכיר בה: ותשב בפתח עינים. בפתחת עינים. בפרשת דרכים שעל דרך תמנתה. ורבתינו

זלק הרקדוק: יב) ויעל על גזוי צאנו. השוא שבז"ן נע כי החולם תנועה גדולה (מהר"ם):

שמך המור (ה) ותסר. הנעימה בת"ו.

תפסיר רס"ג

לאנדהא כאנת תג'טי וגההא:
 (טז) פמאל אליהא אלי
 אלטריק. וקאל אן שית אן
 אדכיל אליך. לאנה לם יעלם
 אנדהא פנתה. קאלת מא
 תעטיני. חתי תדכיל אלי:
 (יז) קאל. אנא. אבעת' בגדי מן
 אלג'נם. קאלת. אעטני רהנא
 אלי' אן תבעת' בה: (יח) קאל.
 מא אלדון אלד'י אעטיך.
 קאלת. כ'אתמד ומפתולך.
 ועצאך אלתי פי ידך.
 פאעטאהא ד'אלך. ודכיל
 אליהא וחמלת מנה:
 (יט) פקאמת ומצ'ת. ונזעת

וחזה יהודה. וחשבה פנפקת פרא. ארי
 כסיאת אפהא: טז ויט אליה
 אל-הדרך ויאמר הבה נא
 אבוא אליך כי לא ידע כי
 כלתו הוא ותאמר מה-
 תתן לי כי תבוא אלי:
 וסטא לותה לאורחא. ואמר הבי כען
 איעול לותיך. ארי לא ידע. ארי כלתיה
 היא. ואמרת מא תתין לי. ארי תיעול
 לותי: יז ויאמר אנכי אשלח
 גדי-עזים מן-הצאן ותאמר

אם-תתן ערבון עד שלחך: ואמר. אנא. אשלח גדיא

בר עזי מן ענא. ואמרת. אם תתין משכונא עד דתשלח: יח ויאמר
 מה הערבון אשר אתן לך ותאמר חתמד
 ופתילך ומטף אשר בידך ויתן-לה ויבא
 אליה ותהר לו: ואמר. מא משכונא דאתין לך. ואמרת.
 עזקתך ושושפך. וחוטך דבידך. ויהב לה. ועל לותה ועדיאת ליה:
 יט ותקם ותלך ותסר צעיפה מעליה ותלבש

— רס"י —

נתינה, ואף אותן שלהומנה קרובים ללשון
 נתינה הם: יז ערבון. משכון: יח חתמד
 ופתילך. עזקתך ושושפך. טבעת
 שאתה חותם בה, ושמלתך שאתה מתכסה
 בה: ותהר לו. גבורים פיוצא בו. צדיקים
 פיוצא בו:

כשהיתה בבית חמיה היתה צנועה, לפיכך
 לא חשדה: טז ויט אליה אל הדרך. מדרך
 שהיה בה נטה אל הדרך אשר היא בה,
 ובלשון לע"ז דטולוי"י: הבה נא. הכיני עצמך
 ודעתך לכה. כל לשון הבה לשון הזמנה
 הוא, חוץ ממקום שיש לתרגמו בלשון

תפסיר רס"ג

כִּימֵאֲרָהָא עֵנְהָא. וְלִבְסַת
 תִּיַאב תּוֹנְהָא: (כ) פְּבַעַתִּי יְהוּדָה
 בְּאַלְגָּדִי. מַע צִאחְבָּה אֲלֵעֲדִלְמִי.
 לִיפְתָךְ אֲלִרְהֹן מִן יָד
 אֲלֵאמְרָאָה. וְלִם יְגִדְהָא: (כא)
 פְּסֵאל אֵהֵל מוֹצֵעָהָ וְקֵאל.
 אִין אֲלִמְמִתְעָה אֵהֵי פִי מִנְצִרָה
 עֲלִי אֲלִטְרִיק. קֵאלוּ. מֵא פֵאנְת
 הֵהנָא קֵט מְמִתְעָה: (כב) פְּרַגַע
 אֲלִי יְהוּדָה. קֵאל לִם אֲגִדְהָא.
 וְאִיצֵא אֵהֵל אֲלִמוֹצֵעַ קֵאלוּ.
 מֵא פֵאנְת הֵהנָא מְמִתְעָה:
 (כג) פְּקֵאל יְהוּדָה בַּל תֵּאכְדִי
 לְהָא מְעֵאוּדָא פִילָא נְצִיר

בְּגִדֵי אֲלִמְנוּתָהּ: וְקֵמַת וְאֲזַלְת.
וְאֵעֲדִיָּאת עֵיפָה מְנָה. וְלִבְשַׁת לְבוּשֵׁי
אַרְמְלוּתָהּ: כֵּן וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה
אֶת־גְּדֵי הָעֵזִים בְּיַד רַעְיָהוּ
הָעֲדֻלְמִי לְקַחַת הָעֶרְבוֹן
מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מִצֵּאָהּ:
 וְשִׁדְר יְהוּדָה יַת גְּדֵיָא פֵר עֵזִי. בְּיַד רַחֲמִיָּה
 עֲדֻלְמָאָה. לְמַסֵּב מִשְׁבוּנָא מִיָּדָא
 דְּאֵתְתָא. וְלֹא אֲשַׁכַּחְתָּהּ: כֵּן וַיִּשְׁאַל
אֶת אַנְשֵׁי מְקוֹמָהּ לֵאמֹר
אֵיָּה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה בְּעֵינַיִם עַל־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ
לֹא־הִיְתָה בָּזָה קְדוּשָׁה: וְשֵׂאִיל. יַת אַנְשֵׁי אֲתֵרָה לְמִימֵר.
 אִין מְקַדְשֵׁתָא. דְּהִיָּא בְּעֵינַיִם עַל אֲרַחָא. וְאֵמְרוּ. לִית הָכָא מְקַדְשֵׁתָא:
כֵּן וַיֵּשֶׁב אֶל־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לֹא מִצֵּאתִיָּה וְגַם
אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם אָמְרוּ לֹא־הִיְתָה בָּזָה קְדוּשָׁה:
 וְתַב לֹות יְהוּדָה. וְאֵמֵר לֹא אֲשַׁכַּחְתָּהּ. וְאַף אַנְשֵׁי אֲתֵרָא אָמְרוּ. לִית
 הָכָא מְקַדְשֵׁתָא: כֵּן וַיֹּאמֶר יְהוּדָה תִּקַּח־לָהּ פֶּן נִהְיָה
לְבוֹז הִנֵּה שְׁלַחְתִּי הַגְּדֵי הַזֶּה וְאַתָּה לֹא
מִצֵּאתָהּ: וַאֲמַר יְהוּדָה תִּסֵּב לָהּ. דְּלִמָּא נְהִי חוּךְ. הָא שְׁדִרִית גְּדֵיָא

כֵּן רַס"י

כֵּן הַקְּדוּשָׁה. מְקַדְשֵׁת וּמְזַמְנַת לְזִנּוּת: לְאֵמַת דְּבִרֵי הַנָּה שְׁלַחְתִּי הַגְּדֵי הַזֶּה.
 כֵּן תִּקַּח לָהּ. יְהִיָּה שְׁלָהּ מַה שְׁבִידָה: פֶּן
 נִהְיָה לְבוֹז. אִם תִּבְקַשְׁנָה עוֹד יִתְפָּרְסֵם
 הַדְּבַר וַיְהִיָּה גְּנָאִי כִּי מַה עֲלִי לַעֲשׂוֹת עוֹד
 לְאֵמַת דְּבִרֵי הַנָּה שְׁלַחְתִּי הַגְּדֵי הַזֶּה. לְפִי שְׁרַמָּה יְהוּדָה אֶת אֲבִיו בְּגִדֵי עֵזִים,
 שְׁהַטְבִּיל כְּתוּבָת יוֹסֵף בְּדָמוֹ, רְמוּזוֹ גַּם
 אוֹתוֹ בְּגִדֵי עֵזִים:

תפסיר רס"ג

אזרא. הודיא קוד בעת'ת הדיא
אלגדי. ואנת לם תגד'הא:
כד) פלמא מוצ'ת ת'לא ת'ה'
אשר. אכ'בר יהודה. וקיל
לה קוד זנת תמר כנתד. והא
הי חאמל מן אל'נא.
קאל. אכ'ר'גוהא פת'חרק:
כה) בינא'הא תכ'רג. אד'
בעת'ת אליה וקאלת. מן
אלד'גל אלד'י הדיא אלאעלאק
לה. א'נא חאמל. ת'ם קאלת
את'בת למן הדיא אלכ'אתם.
ואלמפתולה ואלע'צא:
כו) פאת'בת יהודה. וקאל קוד
צדקת ודיאלד מני. וד'לד למא

הדין; ואת לא אשכחתה: כו ויהי |
במשלש חדשים ויגד
ליהודה לאמר זנתה תמר
בלתך וגם הנה הרה
לזנונים ויאמר יהודה
הוציאונה ותשרף: והיה
בתלות ירחיא. ואתחוא ליהודה
למימר זניאת תמר בלתך. ואף הא
מעדיא מזנותה. ואמר יהודה, אפקודה
ותתוקד: כה הוא מוצאת והיא
שלחה אל-חמיה לאמר

לאיש אשר-אלה לו אנכי הרה ותאמר
הכר-נא למי החתמת והפתילים והמטה
האלה: היא מתפקא. והיא שלחת לחמוהא למימר. לגבר דאלין
דיליה. מניה א'נא מעדיא. ואמרת אשתמודע פען. דמן עזקתא
ושושפ'יא. וחוטרא האלין: כו ויבר יהודה ויאמר צדקה

— רס"ג —

דנוה בשרפה: כה הוא מוצאת. להשרף:
והיא שלחה אל חמיה. לא רצתה להלבין
פניו ולומר ממך אני מעברת. אלא לאיש
אשר אלה לו. אמרה אם יודה מעצמו, יודה,
ואם לאו ישרפוני, ואל אלבין פניו. מכאן
אמרו נוח לו לאדם שפילוהו לכבשן האש
ואל ילבין פני חברו ברבים: הכר נא.
אין נא אלא לשון בקשה, הכר נא בוראך
ואל תאבד שלש נפשות: כו צדקה. בדבריה

כד במשלש חדשים. רבו שלראשון ורבו
שלאחרון ואמצעי שלם, ולשון במשלש
חדשים, כהשתלש החדשים, כמו (אסתר ט כג)
ומשלוח מנות, (שעיכ יא יז) משלוח ידם, וכן
תרגם אנקלוס בתלות ירחיא: הרה
לזנונים. שם דבר, מעברת כמו (שמות כה כג)
אשה הרה, וכמו (ש"ס ו י) ברה בחמה:
ותשרף. אמר אפרים מקשאה משום רבי
מאיר בתו שלשם היתה, שהוא כהן, לפיכך

תפסיר רס"ג

מִמְּנֵי כִּי-עַל-כֵּן לֹא-נִתְּתִיָּה
 לְשִׁלְהַ בְּנֵי וְלֹא-יִסָּף עוֹד
 לְדַעְתָּהּ: וְאִשְׁתִּמּוֹדַע יְהוּדָה. וְאָמַר
 זָכָאָה מִנִּי מְעַדְיָא. אָרִי עַל כֵּן לֹא יִהְיֶה
 לְשִׁלְהַ בְּרִי. וְלֹא אוֹסֵף עוֹד לְמַדְעָה:
 כִּי וַיְהִי בַּעַת לְדָתָהּ וְהִנֵּה
 תְּאוּמִים בְּבִטְנָהּ: וְהוּהוּ בְּעֵדֶן
 מִיִּלְדָּה. וְהָא תִּיּוּמִין בְּמַעְהָא: כִּי וַיְהִי

לם אַזְוֹגָהָא בְּשִׁלְהַ אֲבִנִי. וְלִם
 יְעוּדִי אִיצִיא אֵן וְיֹאקְעָהָא:
 (כו) וְלִמָּא כָּאן וְקַת וְלֹאֲדָהָא.
 פִּאֲדִיא בְּתִאמִין פִּי בְּטִנָּהָא:
 (כח) פִּלְמָא וְלִדַּת אֲכִירָג
 אֲחִדָּהָמָא יִדָּה. פִּאֲכִידַת
 אֲלִקְאֲבִלָּה קִרְמוּזָא. וְעִקְוִדַת
 עֲלִיָּהָא וְקִאֲלַת. הִדִּיא כִּירָג
 אֲוֹלָא: (כט) פִּלְמָא רִדִּי יִדָּה כִּירָג
 אֲכִיָּה. פִּקִּאֲלַת. מָא אֲחִסֵּן
 נְמוּוּדִי יֵא נִאמִי. וְאִסְמָאָה פִּרְיָן:

בְּלִדְתָּהּ וַיִּתֵּן-יָד וַתִּקַּח הַמִּילָדָת וַתִּקְשֹׁר עַל-
 יָדוֹ שְׁנֵי לֵאמֹר זֶה יֵצֵא רֵאשִׁנָּה: וְהוּהוּ בְּמִילְדָּה וַיְהִי
 יָדָא. וְנִסִּיבַת חִיתָא. וְקִטְרַת עַל יְדֵיהּ זְהוּרִיתָא לְמִימֵר. דִּין נִפְק
 קִדְמוּתָא: כִּי וַיְהִי | כְּמִשִּׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יֵצֵא אָחִיו
 וַתֹּאמֶר מַה-פִּרְצַת עֲלֶיךָ פִּרְיָן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פִּרְיָן:
 וְהוּהוּ כִּד אֲתִיב יְדֵיהּ. וְהָא נִפְק אָחוּהִי. וְאָמַרְתָּ. מָא תִּקּוּף סְגִי עֲלֶיךָ
 לְמַתְקָף. וַיִּקְרָא שְׁמִיהּ פִּרְיָן: לְ וְאַחַר יֵצֵא אָחִיו אֲשֶׁר עַל-

— כס"י —

(צמדצכ יא כס) וְלֹא יִסְפֹּג. וּמִתְרַגְּמָנִן וְלֹא פִּסְקוּ:
 כִּי בַּעַת לְדָתָהּ. וּבְרַבְקָה הוּא אֹמֵר (כז כז)
 וַיִּמְלְאוּ יְמִיָּהּ לְלִדְתָּהּ לְהִלְזֵן לְמִלְאִים וּכְפִּין
 לְחִסְרִים: וְהִנֵּה תְּאוּמִים. מְלֵאָה וְלִהְלֵן (ככ כז)
 תּוּמִים, חִסְרָה לְפִי שְׁהֲאָחֵד רִשְׁעָה. אֲבָל אֵלֹהִים
 שְׁנִיָּהֶם צְדִיקִים: כִּי וַיִּתֵּן יָד. הוֹצִיא הָאָחֵד
 יָדוֹ לְחוּץ, וְלֹאֲחֵר שְׁקִשְׁרָה עַל יָדוֹ הַשְּׁנִי
 הַחֲזוּרָה: כִּי פִּרְצַת. חֲזַקְתָּ עֲלֶיךָ חֲזַק: לְ אֲשֶׁר
 עַל יָדוֹ הַשְּׁנִי. אַרְבַּע יָדוֹת כְּתוּבוֹת כָּאן

מִמְּנֵי. הִיא מְעַבְרַת. וּרְבוּתֵינוּ וְכְרוּנֵם
 לְבָרְכָה דְרִשׁוּ שְׁיִצְאָה בַת קוֹל וְאָמְרָה מִמְּנֵי
 וּמֵאֵתִי יֵצֵאוּ הַדְּבָרִים, לְפִי שְׁהִיתָה צְנוּעָה
 בְּבֵית חַמִּיָּה גִזְרֵתִי שְׁיִצְאוּ מִמֶּנָּה מְלָכִים.
 וּמִשְׁבֹּט יְהוּדָה גִּזְרֵתִי לְהַעֲמִיד מְלָכִים
 בְּיִשְׂרָאֵל: כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיָּה. כִּי בְּדִין
 עֲשִׂתָּה, עַל אֲשֶׁר לֹא נִתְּתִיָּה לְשִׁלְהַ בְּנֵי וְלֹא
 יִסָּף עוֹד. יֵשׁ אֹמְרִים לֹא הוֹסִיף. וַיֵּשׁ
 אֹמְרִים לֹא פִּסַּק וְחִבְרוּ גְבֵי אֶלְדָּד וּמִיָּדֵד

זֶלֶק הַרְקָדוּק: כִּי וַתִּקַּח הַמִּילָדָת. הַשּׁוֹא שְׁבַמ"ם נַח כִּי אֵין מֵאֲרִיךְ בְּכֹל הַתִּיגָאן וְכוּלְהוּ
 הַמִּילָדָת כּוּוֹתָהּ. וְכ"כ מֵהַר"י ב' ז"ל בְּשֵׁם בֶּן אֲשֶׁר ז"ל:

תפסיד רס"ג

ל) ובעד ד'אלך כ'רג אכ'יה.
אלד'י עלי' ידה אלקרמו.
פ'אסמאה זרת: לט א) ויוסף
הבט בה מצר. פ'אשתראה.
פוטפר כ'אדם פרעון. ר'ס
אלס'יאפין רגל מצרי. מן יד
אל'אעראב. אלד'י אח'דרוה
אלי' ת'ם: ב) ופ'אן אללה
מ'עה. ופ'אן רג'לא מנג'חא.
ואק'אם. פי בית מולאה
אלמצרי: ג) פ'למא ראי' מולאה.
אן אללה מ'עה. וגמיע מא
יעמלה. אללה מנג'חה פי ידה:

יְדוֹ הַשָּׁנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ

זֶרְחָה: וּבִתּוֹ בֵּן נֶפֶק אַחוּהִי. דְּעַל יְדִיהָ

זְהוּרִיתָא. וַיִּקְרָא שְׁמֶיהָ זֶרְחָה: ס

ס' המדיטטיב בספר תימן

(חמישי)

לֹט וַיִּוְסַף הוֹרֵד מִצְרִימָה

וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפֶר סָרִיס

פֶּרְעָה שֶׁר הַטַּבָּחִים אִישׁ

מִצְרֵי מִיד הַיִּשְׁמַעֲאֵלִים

אֲשֶׁר הוֹרְדוּהוּ שְׁמָה: וַיִּוְסַף

אתחת למצרים. וזבניה. פוטיפר רבא דפרעה. רב קטוליא גוברא

מצראה. מיידא דערבאי. דאחתוהי לתמן: ויהי יהוה

את-יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדניו

המצרי: והוה מימרא דיי בסעדיה דיוסף. והוה גבר מצלת. והוה

בבית רבוניה מצראה: וירא אדניו כי יהוה אתו וכל

אשר-הוא עשה יהוה מצליח בידו: וחזא רבוניה.

ארי מימרא דיי בסעדיה. וכל דהוא עביד. יי מצלח בידיה:

— כס"י —

למכירתו של-יוסף לומר לך שבשבילו
הורידוהו מגדלתו. ועוד, כדי לסמוך
מעשה אשתו שלפוטפר למעשה תמר,
לומר לך מה זו לשם שמים אף זו
לשם שמים, שראתה באצטרולוגין שלה
שעתידה להעמיד בנים ממנו ואינה יודעת
אם ממנה אם מבתה: ג' כי ה' אתו. שם
שמים שגור בפיו:

כנגד ארבעה חרמים שמעל עכן שיצא
ממנו. ויש אומרים כנגד ארבעה דברים
שלקח. (יחזק' ז כב) אדרת שנער, ושני
חתכות כסף שלמאתים שקלים, ולשון זהב
אחד: ויקרא שמו זרח. על שם זריחת
מראית השני:

ל' 6 ויוסף הורד. חוזר לענין ראשון, אלא
שהפסיק בו כדי לסמוך זריחתו שליהודה

תפסיר רס"ג

(ד) וגד חצ'אא ענדה וכ'דמה. ונפלה עלי' מנזלה. וגמיע מאלה געלה פי ידה: ה) ולמא כאן מן חין ופלה עלי' מנזלה וגמיע מאלה. בארץ אללה פי בית אלמצרי בסבב יוסף. וכאן ברפתה חאלה פי גמיע מאלה. פי אלמנאזל ואלצ'יאע: (ו) ותרך כל מאלה פי ידה. ולם יפתקד מן מא מעה שי'א. אלא אלטעאם אלד'י יאכלה וכאן יוסף. חסן אלחליה ואלמנצ'ר גמיעא: ז) ולמא כאן בעד

וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו
וַיִּשְׂרַת אֹתוֹ וַיִּפְקְדֵהוּ עַל-
בֵּיתוֹ וְכָל-יֹשֵׁב לֹו נָתַן בְּיָדוֹ:
וַאֲשַׁכְּחַת יוֹסֵף רַחֲמִין. בְּעֵינוֹהִי וְשָׁמִישׁ
יְתִיָּה. וּמִנִּיָּיה עַל בֵּיתִיָּה. וְכָל דְּאִית לִיָּה
מִסַּר בְּיָדֶיהָ: ה) וַיְהִי מֵאִזְּ הַפְּקִיד
אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל-אֲשֶׁר
יֹשְׁבוֹ לֹו וַיְבָרֵךְ יְהוָה אֶת-
בֵּית הַמִּצְרַיִם בְּגִלְלַת יוֹסֵף
וַיְהִי בִּרְפַת יְהוָה בְּכָל-אֲשֶׁר יֹשְׁבוֹ בְּבֵית

וּבִשְׂדֵהָ: וְהוּא. מַעֲדָן דְּמִנֵּי יְתִיָּה בְּבֵיתִיָּה. וְעַל כָּל דְּאִית לִיָּה.
וּבְרִיךְ יִי. ית בית מצראה בדיל יוסף. והות. ברכתא דיי בכל דאית
ליה. בביתא ובחקלא: ו) וַיַּעֲזֹב כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ בְּיַד-יוֹסֵף
וְלֹא-יָדַע אֹתוֹ מֵאִוְמָה כִּי אִם-הִלָּחַם אֲשֶׁר-
הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר וַיִּפֶּה מֵרְאֵהָ:
וּשְׁבַק כָּל דְּלִיָּה בְּיַד דְּיוֹסֵף. וְלֹא יָדַע עֲמִיָּה מִדְּעַם. אֲלֵהִין לַחֲמָא
דְּהוּא אָכִיל. וְהוּא יוֹסֵף. שְׁפִיר בְּרִיָּא וַיְאִי בְּחֹזָא:

בספרי תימן

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֵּשֶׂא אִשְׁתּוֹ-
(שש"י)

— רש"י —

ד וְכָל יֹשֵׁב לֹו. הרי לשון קצר, חסר אֲשֶׁר: אלא שדבר בלשון נקייה: וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה
וְלֹא יָדַע אֹתוֹ מֵאִוְמָה. לא הִיָּה נוֹתֵן בֵּין שְׂרָאָה עֲצָמוֹ מוֹשֵׁל, הַתְּחִיל
לְבוֹ לְכַלּוֹם: כִּי אִם הִלָּחַם. היא אֲשֶׁתוֹ, אוֹכֵל וְשׁוֹתָה וּמְסַלֵּסל בְּשַׁעְרוֹ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ

וְזֶלֶק הַדְּקָדוּק: וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר. במארכה לא במקף בספרי ספרד:

תפסיר רס"ג

הד'ה אלאמור. מ'דת אמראה' מולאה. עינאהא ב'וסף. וקאלת צ'אגעני: ח) פ'אבא וקאל להא. הודיא מולאי. לא יערף מעי במא פי אלמנול. וגמיע מאלה קוד געלה פי ידי: ט) וליס הו פי הד'א אלבית באפצ'ל מני. ולם יצ'ד עני שי. אלא אנת לאנד' ווגתה. פ'פיה אנצע הד'ה אלסייה אלעצ'ימה. ואכ'טי ללה: י) פ'למא פ'למתה יומא בעד יום. ולם יקבל מנהא. אן ינאם לזקתא ליכון מעדהא:

אֲדַנְיוּ אֶת-עֵינֶיהָ אֶל-יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שֹׁכֵבָה עִמִּי: וַהֲוָה. בְּתֵר פִּתְגָמֶיהָ הָאֵלֵיךְ. וּזְקַפְתְּ אֶת־רַבּוֹנֶיהָ. יָת עֵינֶיהָ בְּיוֹסֵף. וְאָמַרְתְּ שֹׁכֵב עִמִּי: ה' וַיִּמָּאֵן | וַיֹּאמֶר אֶל-אִשְׁתְּ אֲדָנָיו הֵן אֲדָנִי לֹא-יָדַע אֶתִּי מִה-בַּיִת וְכָל אֲשֶׁר-יֵשׁ-לוֹ נָתַן בְּיָדֵי: וְסָרִיב, וְאָמַר לְאֶתֶת רַבּוֹנֶיהָ. הָא רַבּוֹנִי. לֹא יָדַע עִמִּי מָא בְּבֵיתָא. וְכָל דְּאִית לִיה

מָסַר בְּיָדֵי: ט' אֵינְנוּ גָדוֹל בַּבַּיִת הַזֶּה מִמְּנִי וְלֹא-חֲשַׁךְ מִמְּנִי מְאוּמָה כִּי אִם-אוֹתָךְ בַּאֲשֶׁר אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאִיךְ אַעֲשֶׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחֲטָאתִי לַאֱלֹהִים: לית ד'רב. ב'ביתא הדין מני. ו'לא מנע מני מדעם. א'להין ית'ך ב'דיל ד'את את'תיה. ו'איכ'דין א'עביד. ב'שתא ר'ב'תא ה'דא. ו'אחוב ק'דם י': ז' ו'יהי כ'דב'רה א'ל-יוסף יום | יום ו'לא ש'מע א'ליה ל'ש'כב א'צ'לה ל'היות ע'מה: ו'הוה. כ'ד מ'לילת עם יוסף יום יום. ו'לא ק'ביל מ'נה. ל'מש'כב ל'ותה ל'מהוי ע'מה: י' ו'יהי כ'היום ה'זה ו'יבא ה'בית'ה

רס"ג

נצטוו על העריות: י לש'כב א'צ'לה. א'כלו ב'לא תשמיש: ל'היות ע'מה. ל'עולם הבא: יא ו'יהי כ'היום ה'זה. כ'לומר ו'יהי כ'אשר הגיע יום מיוחד, יום צ'חוק, יום איד ש'ל'הם

ברוך הוא אביך מתאבל ואתה מסל'סל בש'ערה, אני מגרה בך את ה'לב, מ'יד ו'ת'שא א'שת א'דנ'יו ו'גו. כ'ל מקום ש'נאמר אחר סמוך: ט ו'ח'טאתי ל'אלהים. ב'ני נ'ח

תפסיד רס"ג

יא) כאן פי בעין אלאי. דכיל אלי אלבית ליצנע צנאעה כאנת לה. ולם יכון רגל. מן אהל אלבית פיה: יב) פתעלקת בקמיצה. קאילא ציאגעני. פתרד קמיצה פי ידהא. ותרב וכרג אלי אלסוק: יג) פלמא ראת. אנה קוד תרד קמיצה פי ידהא. ותרב אלי אלסוק: יד) דעת באהל ביתהא וקאלת להם. אנצרו פין גאנא. ברגל עבראני ליתלעב בנא. אתאני ליציאגעני. פנאדית בצות עאל: טו) פלמא סמעני.

**לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ
מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שֵׁם בַּבַּיִת:
וַהֲוֶה פְּיוֹמָא הַדִּין. וְעַל לְבֵיתָא לְמַבְדַּק
בְּכַתְבֵי חוּשְׁבָנִיָּה. וְלִית אָנָּשׁ. מֵאֲנָשֵׁי
בֵּיתָא. תַּמּוֹן בְּבֵיתָא: ^{דב} וְתַתְּפִישְׁהוּ
בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי
וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בַּיְדָה וַיֵּנֶס.
וַיַּעַז הַחוּצָה: וְאַחַדְתִּיה בַּלְבָּשִׁיה.
לְמִימַר שְׂכֹב עִמִּי. וְשִׁבְקִיה לַלְבָּשִׁיה
בַּיְדָה. וְעַרְק וּנְפִק לְשׁוּקָא: ^{דג} וַיְהִי**

**בְּרֹאוֹתָהּ פִּי-עֹזֵב בְּגָדוֹ בַּיְדָה וַיֵּנֶס הַחוּצָה: וַהֲוֶה
כַּד חֲזַת. אַרִי שְׁבַקִּיה לַלְבָּשִׁיה בַּיְדָה. וְעַרְק לְשׁוּקָא: ^{דד} וַתִּקְרָא
לְאֲנָשֵׁי בֵּיתָהּ וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא
לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחֵק בָּנוּ. בָּא אֵלַי לְשֹׁכֵב עִמִּי
וְאִקְרָא בְּקוֹל גְּדוֹל: וַקִּרַּת לְאֲנָשֵׁי בֵּיתָהּ. וְאָמְרַת לְהוֹן
לְמִימַר. חֲזוּ. אִיתִי לְנָא. גְּבָרָא עִבְרָאָה לְחִיכָא בְּנָא. עַל לְוֹתִי לְמִשְׁכַּב
עִמִּי. וַקִּרַּת בְּקוֹלָא רָמָא: ^{דו} וַיְהִי כִשְׁמֵעוּ פִּי-הַרִּימֹתִי**

————— כ"ט —————

עמה, אלא שנגראית לו דמות דיוקנו של-
אביו וכו', כדאיתא במסכת סוטה (דף לו ט):
יִרְאוּ הֵבִיא לָנוּ. הרי זה לשון קצרה,
הביא לנו ולא פרש מי הביאו, ועל בעלה
אומרת בן: עִבְרִי. מעבר הנהר, מבני עבר:

שהלכו בלם לבית עבודה ורה, אמרה אין
לי יום הגון להזקק ליוסף כהיום הזה.
אמרה להם חולה אני ואיני יכולה לילך:
לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ. רב ושמואל, חד אמר
מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו

זולק הדקדוק: יִרְאוּ הֵבִיא לָנוּ. תיבת הביא מלעיל:

תפסיר רס"ג

קוד רפעת צותי ונאדית. תרד
 קמיצה פי ידי. ותרב וכרג אלי
 אלסוק: טז) פודעת קמיצה
 ענדהא. אלי אן דכיל מולאה
 אלי מנזלה: יז) וקאלת לה.
 מתיל הדיא אלקול. אתאני
 אלעבד אלעבראני. אלדי
 גיתנא בה ליתלעב בי:
 יח) פלמא רפעת צותי ונאדית.
 תרד קמיצה פי ידי. ותרב אלי
 אלסוק: יט) פלמא סמע
 פלאמהא אלתי קאלת לה.
 פדיא צנע בי עבדך אשתד
 ג'צ'בה: כ) פאכ'דה ונדעה פי

קולי ואקרא ויעזב בגדו
 אצלי וינס ויצא החוצה:
 והוה בד שמע. ארי ארימית קלי וקרית.
 ושבקיה ללבשיה לותי וערק ונפק
 לשוקא: טז) ותנח בגדו אצלה
 עד-בוא אדניו אל-ביתו:
 ואחתתיה ללבשיה לותה. עד העל
 רבניה לביתיה: יז) ותדבר אליו
 כדברים האלה לאמר בא
 אלי העבד העברי אשר-
 הבאת לנו לצחק בי:

ומלילת עמיה. כפתגמ'א האלין למימר. על לותי. עבדא עבראה.
 דאיתיתא לנא לחיבא בי: יח) ויהי כהרימי קולי ואקרא
 ויעזב בגדו אצלי וינס החוצה: והוה. בד ארימית קלי
 וקרית. ושבקיה ללבשיה. לותי וערק לשוקא: יט) ויהי כשמע
 אדניו את דברי אשתו אשר דברה אליו לאמר
 כדברים האלה עשה לי עבדך ויחר אפו:
 והוה בד שמע רבניה ית פתגמי אתתיה. דמלילת עמיה למימר.
 כפתגמ'א האלין. עבד לי עבדך. ותקיף רוגזיה: כ) ויקח אדני

— כש"י —

אמרה לו כן, וזהו שאמרה כדברים
 האלה עשה לי עבדך, עניני תשמיש
 כאלה:

טז) אדניו. שליוסף: יז) בא אלי. לצחק בי
 העבד העברי אשר הבאת לנו:
 יט) ויהי כשמע אדניו וגו'. בשעת תשמיש

תפסיד רס"ג

אלסגן. מוצע אַסרא אלמלך
מתבוסין. ואקאם תים פי
אלסגן: כא) פכאן אללה מעה.
ומייל לה פצילא. ורזקה
חציאא. ענד ר׳יס אלסגן:
כב) חתי געל תחת ידה. גמיע
אלאסרא אלדי פי אלסגן.
וגמיע מא פאנו יצנעו תים. הו
פאן ידברה: כג) וליס ר׳יס
אלסגן. ירא ש׳א מנכרא עליה.
ממא אללה מעה. ומא יעמלה
אללה מנחה: מ א) וכאן בעד

יוסף אתו ויתנהו אל-בית
הסתר מקום אשר-אסירי
המלך אסורים ויהי-שם
בבית הסתר: ודבר רבניה דיוסף
יתה. ויהביה בבית אסירי. אתרא.
דאסירי מלכא אסירין. והוה תמן בבית
אסירי: כ א) ויהי יהוה את-
יוסף ויט אליו חסד ויתן
חנו בעיני שר בית-הסתר:

והוה מימרא דיי בסעדיה דיוסף. ונגד ליה חסדא. ויהביה לרחמין.
בעיני רב בית אסירי: כב ויתן שר בית-הסתר
ביד-יוסף את כל-האסירם אשר בבית הסתר
ואת כל-אשר עשים שם הוא היה עשה: ויהב.
רב בית אסירי בידא דיוסף. ית כל אסיריא. דבבית אסירי. וית כל
דעבדין תמן. מממריה הוה מתעביד: כג אין | שר בית-
הסתר ראה את-כל-מאומה בידו באשר יהוה
אתו ואשר-הוא עשה יהוה מעליח: לית רב בית
אסירי. חזי ית כל סורחן בידיה. בדמימרא דיי בסעדיה. ודהוה עביד יי
מצלח: פ א) טביעין בספורי תימן א) (שבועי) ב א) ויהי אחר הדברים

רש"י

בממריה הוה מתעביד: כג באשר ה'
אתו. בשביל שד' אתו:
מ א) אחר הדברים האלה. לפי שהרגילה

כא ויט אליו חסד. שיהא מקבל לכל
רואי, לשון כלה נאה וחסודה שבמשנה
(כמוזות ז ט): כב הוא היה עשה. כתרגומו

תפסיר רס"ג

הד'ה אלאמור. אן סאקי מלך
 מצר ואלכ'צאז אדעבא.
 לסיידהמא מלך מצר:
 (ב) פסכ'ט פרעון עלי' כ'אדמיה.
 ר'יס אלסקאה. ור'יס
 אלכ'צאזין: (ג) וודעהמא פי
 חפי' מנזל ר'יס אלסייאפין. פי
 אלסגן. אלד'י יוסף מחבוס פיה:
 (ד) פוכל ר'יס אלסייאפין יוסף
 עליהמא ל'כ'דמהמא.
 פאקאמא מדה פי אלסגן:
 (ה) אלי' אן ראיא גמיעא רויא

הַאֵלֶּה חֲטָאוּ מִשְׁקָה מֶלֶךְ-
 מִצְרַיִם וְהֵאֵפָה לְאֲדֹנֵיהֶם
 לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם: וַהֲוָה. בְּתֵר
 פִּתְגָמֵי־הָאֵלִין. סְרַחוּ. שְׂקִיָּא דְמִלְכָּא
 דְּמִצְרַיִם וְנַחְתוּמָּא. לְרַבּוּנְהוֹן לְמִלְכָּא
 דְּמִצְרַיִם: **וַיִּקְצַף פַּרְעֹה עַל**
שְׁנֵי סָרִיסָיו עַל שֵׁר
הַמְּשָׁקִים וְעַל שֵׁר הָאוֹפִים:
 ורגיז פרעה. על תריין רברבנוהי. על רב

שְׂקִיָּא וְעַל רַב נַחְתוּמֵי: **וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר**
הַטְּבָחִים אֶל-בֵּית הַסֵּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף
אֶסּוֹר שָׁם: ויהב יתהון במטרת. בית. רב קטוליא בבית אסירי.
 אתרא. ד'יוסף אסיר תמן: **וַיִּפְקֹד שֵׁר הַטְּבָחִים אֶת-**
יוֹסֵף אֹתָם וַיִּשְׂרֹת אֹתָם וַיְהִיו יָמִים בְּמִשְׁמֶר:
 ומני. רב קטוליא ית יוסף. עמהון ושמיש יתהון. והו יומין במטרא:
וַיַּחְלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בְּלֵילָה
אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמְּשָׁקָה וְהֵאֵפָה

— כ"י —

[אופה]: וַיִּפְקֹד שֵׁר הַטְּבָחִים אֶת יוֹסֵף.
 להיות אתם: וַיְהִיו יָמִים בְּמִשְׁמֶר. שנים
 עשר חדש: כַּוְיַחְלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם. וַיַּחְלְמוּ
 שְׁנֵיהֶם חֲלוֹם, זֶה פְּשׁוּטוֹ, וּמִדְרָשׁוֹ כֹּל אֶחָד
 חֵלֶם חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם, שְׁחֵלֶם אֶת חֲלוֹמוֹ וּפְתָרוֹן
 חִבְּרוֹ, וְזֶהוּ שְׁנֵי אֲמָר (פסוק טז) וַיִּרָא שֵׁר
 הָאוֹפִים כִּי טוֹב פְּתָר: אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ.

אותה ארוחה את הצדיק בפי כלם לדבר בו
 ולגנותו, הביא להם הקדוש ברוך הוא
 סרחהם שלאילו שיפגו אליהם ולא אליו, ועוד
 שתבוא הרחה לצדיק על ידיהם: חטאו. זה
 נמצא זבוב בפנילי פוטירין שלו, וזה נמצא
 צרור בגלוסקין שלו: וְהֵאֵפָה. את פת המלך
 ואין לשון אפיה אלא בפת, וזלע"ז פיסטור

תפסיד רס"ג

(קרי: רואינא). כל ואחד חודה פי לילה ואחדה. וכאן חלם כל ואחד חסב תפסידה. אלסאקי ואלכ'באז. אלדין למלך מצר. אלמאסורין פי אלסגן: ו) פדכיל אליהמא. יוסף באלג'דאה. וראי' וגוהקמא כאלחין: ז) פסאל כ'אדמי פרעון. אלדי מעה פי חפיץ. בית מולאה קאילא. מא באל וגוהקמא מתג'יירדה אליום: ח) קאלו לה. ראינא רוינא (קרי: רואינא). וליס להא מפסר. קאל להמא. אן אלתפאסיד ללה. לפן קצוהא עלי: ט) פקץ ר'יס אלסקאה. רויאה (קרי: רואיאה) עלי יוסף. וקאל.

אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר
אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֵּהַר: וְחִלְמוֹ
חִלְמָא תְרוּיְהוֹן. גְּבַר חִלְמִיָּה בְּלִילִיָּא חַד.
גְּבַר כְּפוּשְׁרֵן חִלְמִיָּה. שְׁקִיָּא וְנַחְתוּמָּא.
דְּלִמְלִכָּא דְּמִצְרַיִם. דְּאֲסִירִין בְּבֵית
אֲסִירִי: וַיָּבֵא אֵלֵיהֶם יוֹסֵף
בְּבִקְרָא וַיֵּרָא אֹתָם וְהֵנֵם
זֹעֲפִים: וְאָתָּא לוֹתְהוֹן. יוֹסֵף בְּצִפְרָא.
וַחֲזָא יְתְהוֹן. וְהָא אַנּוּן נְסִיסִין:
וַיִּשְׁאַל אֶת־סֹרִיסֵי פְרַעֲה
אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּמִשְׁמַר בֵּית
אֲדֹנָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ פָּנִיכֶם

רְעִים הַיּוֹם: וּשְׂאִיל יְת רַבְרְבֵי פְרַעֲה. דְּעַמִּיָּה בְּמִטְרַת. בֵּית
רְבוּנִיָּה לְמִימַר. מְדִין. אֲפִיכוֹן בִּישִׁין יוֹמָא דִּין: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
חֲלוֹם חֲלָמְנוּ וּפְתָר אֵין אִתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
יוֹסֵף הֲלוֹא לֵאלֹהִים פְּתָרְנִים סִפְרוּ־נָא לִי:
וַאֲמָרוּ לֵיה. חִלְמָא חִלְמָנָא. וּפְשָׁר לִית לֵיה. וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף. הֲלָא מִן
קָדָם יי פְּשָׁרֵן חִלְמִיָּא. אֲשַׁתְּעוּ כְּעַן לִי: וַיִּסְפֹּר
שֵׁר־הַמִּשְׁקִים אֶת־חֲלָמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ
בְּחִלּוּמֵי וְהִנֵּה־גֹפֶן לְפָנָי: וְאֲשַׁתְּעִי רַב שְׁקִי. יְת חִלְמִיָּה

— רס"ג —

כל אחד חלם חלום הדומה לפתרון העתיד לבא עליהם: וזעפים. עצבים כמו (מ"א כ מג)

תפסיד רס"ג

ראית כאן. גפן בין ידי: י) ופי אלגפן תילאתיה קציבאן. והי כמא פרעת וצעד נוארהא. ונציאת ענאקידהא וצארת ענבא: יא) וכאן כאס פרעון פי ידי. פאכידת אלענב ועצרתה פיה. ונאולתה לה: יב) קאל לה יוסף. הדיא תפסירה. תילאתיה קציבאן תילאתיה איאם: יג) אלי תילאתיה איאם. יד'כרד פרעון. וירדד אלי

ליוסף. ואמר ליה. בחלמי. והא גופנא קדמי: **ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים:** ובגופנא תלתא שבשין. והיא פד אפרחת אפיקת לבלבין אניצת נץ. בשילו אתכלהא הו ענבין: **וכוס פרעה בידי ואקח את הענבים**

ואשחט אתם אל-כוס פרעה ואתן את הכוס על-כף פרעה: וכסא דפרעה בידי. ונסיבית ית ענביא. ועצרית יתהון לכסא דפרעה. ויהבית ית כסא על ידא דפרעה: **ויאמר לו יוסף זה פתרגו שלשת השרגים שלשת ימים הם:** ואמר ליה יוסף. דין פושרניה. תלתא שבשין. תלתא יומין אנון: **בעוד | שלשת ימים ישא פרעה את ראשו והשיבך על-כנך ונתת כוס-פרעה**

— כס"י —

גומל יתיה נצה, וכתוב (צמדכ יז כג) ויוצא פרח, והדר ויצץ ציץ: יא) **ואשחט.** כתרגומו ועצרית, והרבה יש בלשון משנה: יב) **שלשת ימים הם.** סימן הם לך לשלשת ימים, ויש מדרשי אנדה הרבה: יג) **ישא פרעה את ראשו.** לשון חשבון, כשיפקוד שאר עבדיו לשרת לפניו בסעודה ימנה אתה עמיהם: **כנך.** בסיס שלך ומושבך:

סר ונעף (מיככ ז ט) ועף ה' אשא: **י שריגם.** ומורות ארכות שקרין וידיין כלטי: **והיא כפרחת.** דומה לפורחת. והיא כפורחת נדמה לי בחלומי כאלו היא פורחת, ואחר הפרח עלתה נצה ונעשה סמדר, אישפני"י כלטי. ואחר כף הבשילו והיא פד אפרחת אפיקת לבלבין, עד כאן תרגום שלפורחת. נץ גדול מפרח, כדכתיב (ישעיכ יח ה) ובוסר

תפסיר רס"ג

בִּידוֹ כַּמְשַׁפֵּט הָרֵאשׁוֹן

אֲשֶׁר הָיְתָה מִשְׁקָהוּ: בְּסוֹף

תִּלְתָּא יוֹמִין. ידְכַרְנָךְ פִּרְעָה. וְיִתְיַבֵּךְ עַל שְׁמוֹשָׁךְ. וְתִתִּין כָּסָא דְפִרְעָה בְיָדֶיהָ.

כְּהִלְכָתָא קְדַמִּיתָא, דְהָוִיתָא מִשְׁקֵי לֵיהּ:

כִּי אִם-זְכַרְתָּנִי אֶתְךָ

כַּאֲשֶׁר יֵיטֵב לָךְ וְעָשִׂיתָ-נָא

עֲמָדִי חֶסֶד וְהִזְכַּרְתָּנִי

אֶל-פִּרְעָה וְהוֹצֵאתָנִי

מִן-הַבַּיִת הַזֶּה: אֵלֶיךָ תִּדְכַרְנִי

עֲמָךְ. כִּד יֵיטֵב לָךְ. וְתַעֲבִיד בְּעֵן עַמִּי טִיבוֹ. וְתִדְכַר עָלַי קְדָם פִּרְעָה.

וְתִפְקַנְנִי מִן בַּיִת אֲסִירֵי הַדִּין: כִּי-גִנַּב גִּנְבֹתִי מֵאֶרֶץ

הָעֵבְרִים וְגַם-פֹּה לֹא-עָשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי-שָׁמוּ

אֹתִי בַּבּוֹר: אֲרִי מִגִּנֵּב גִּנִּיבְנָא. מֵאֶרֶע עֵבְרָאִי. וְאִף הִכָּא לֹא

עֲבַדִּית מְדַעַם. אֲרִי מִנִּיאֻ יָתִי בְּבֵית אֲסִירֵי: כִּי וַיֵּרָא שֶׁר

הָאֲפִים כִּי טוֹב פָּתַר וַיֹּאמֶר אֶל-יוֹסֵף אֶף-אֲנִי

בְּחַלּוּמֵי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סִלֵּי חֲרִי עַל-רֵאשֵׁי: וְחִזָּא

רִב נַחְתוּמֵי אֲרִי יָאוֹת פֶּשֶׁר. וַאֲמַר לְיוֹסֵף. אִף אֲנִי בְּחַלְמִי. וְהָא.

— כ"ט —

י' כִּי אִם זְכַרְתָּנִי אֶתְךָ. אֲשֶׁר אִם זְכַרְתָּנִי טו סִלֵּי חֲרִי. סִלִּים שְׁלֹשָׁה קְלוֹפִים עֲשׂוּיִם
 אֶתְךָ מֵאֲחַר שְׁיֵיטֵב לָךְ כְּפִתְרוֹנִי: וְעָשִׂיתָ נָא חוֹרִין חוֹרִין, וּבְמִקוֹמְנֵי יֵשׁ הַרְבֵּה, וְדַרְךְ
 עֲמָדִי חֶסֶד. אִין נָא אֵלֶּא לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה: מוֹכְרֵי פֶת בְּסַנִּין שְׁקוּרִין אוֹבְלִידִי"ש לְתַתָּם

זוֹלֶךְ הַדְּקָדוּק: טו כִּי שָׁמוּ אֹתִי בַּבּוֹר. לַחֹד מְלַרַע וְסִי' ש(מ)תְּנִי בַּבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת (מִדְרָגָה):

תפסיד רס"ג

תִּלְאֲתִי סְלֹאֵל חוּאֲרִי עָלַי
 רֹאסִי: יז) וּפִי אֲלֹסְלָה אֲלֵעֲלִיא.
 מִן גְּמִיעַ טַעַם פֶּרְעוֹן מִן מֵא
 יִצְנַעְהָ אֲלֹכִיבָאוּ. וּכְאֵן אֲלֹסִיר
 יֵאֲכַל מְנַהָא. מִן אֲלֹסֵל מִן פּוֹק
 רֹאסִי: יח) פֶּאֲגָאֲבָה יוֹסֵף וְקֹאֵל.
 הֲדִיא תִפְסִירָה תִלְאֲתִי סְלֹאֵל.
 תִּלְאֲתִי'הִי אֵיֵאֵם: יט) אֲלִי
 תִּלְאֲתִי'הִי אֵיֵאֵם. יִנּוּעַ פֶּרְעוֹן
 רֹאסֵד עַן בְּדַנְדָּ. וְיִצְלַבְדָּ עָלַי
 כִּשְׁבָה. וְיֵאֲכַל אֲלֹסִיר מִן
 לַחֲמֹד: כ) פֶּכָאֵן פִּי אֲלִיוֹם
 אֲלֹתִי־אֲלֹתִי. וְהוּ מֵתִל יוֹם וְלֹאֵד
 פֶּרְעוֹן. צָנַע מִגְּלֹסָא לְגְמִיעַ

תִּלְתָּא. סְלִין דְּחִירוֹ עַל רִישֵׁי:
וּבְסֵל הָעֲלִיּוֹן מִכֹּל
מֵאֲכַל פֶּרְעָה מַעֲשֵׂה אִפְהָ
וְהָעוֹף אֲכִל אֶתְּם מִן־הַסֵּל
מֵעַל רֹאשֵׁי: וּבְסֵלָא עֲלָאָה. מִכֹּל.
 מִיכְלָא דְפֶרְעָה עוֹבֵד נַחְתוּם. וְעוֹפָא.
 אֲכִיל יְתְהוֹן. מִן סְלָא מֵעֲלֹי רִישֵׁי:
וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה
פְּתָרְנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַסֵּלִים
שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: וְאַתִּיב יוֹסֵף

וַאֲמַר. דִּין פּוֹשְׁרִינְיָה. תִּלְתָּא סְלִין. תִּלְתָּא יוֹמִין אֲנֹן: יט) **בְּעוֹד**
שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשָׂא פֶרְעָה אֶת רֹאשְׁךָ מֵעֲלֶיךָ
וְתִלָּה אֹתְךָ עַל־עֵץ וְאֲכִל הָעוֹף אֶת־בְּשָׂרְךָ
מֵעֲלֶיךָ: בְּסוֹף תִּלְתָּא יוֹמִין. יַעֲדִי פֶרְעָה יְת רִישְׁךָ מִנְדָּ. וְיִצְלוֹב יְתָךְ
 עַל צְלִיבָא. וְיִכּוֹל עוֹפָא. יְת בְּשָׂרְךָ מִנְדָּ: * **וַיְהִי | בַּיּוֹם**
הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הֵלְדַת אֶת־פֶּרְעָה וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה
לְכָל־עַבְדָּיו וַיֵּשֶׂא אֶת־רֹאשׁ | שַׂר הַמִּשְׁקִים
וְאֶת־רֹאשׁ שַׂר הָאֲפִים בְּתוֹךְ עַבְדָּיו: וְהוּהּ בְּיוֹמָא

* יַעַן מִתְחַלְחֵלִים מִפְּעוּרֵי מִכָּאֵן.

— כ"ט —

בְּיוֹם הֵלְדַת אֹתְךָ, וְכֵן (ויקרא יג נט) אֲחֲרֵי
 הַכֹּבֵס אֶת הַנֶּגַע, שֶׁכִּבּוּסוֹ עַל יְדֵי אֲחֵרִים:
וַיֵּשֶׂא אֶת רֹאשׁ וּגְוִי. מִנְאֵם עִם שְׂאֵר עַבְדָּיו,
 שֶׁהִיָּה מוֹנֵה הַמִּשְׁרָתִים שִׁיִּשְׂרְתוּ לוֹ
 בְּסִעוּדָתוֹ, וְזָכַר אֶת אֱלוֹ בְּתוֹכְכֶם, כְּמוֹ

בְּאֹתָן סְלִים: כ יוֹם הֵלְדַת אֶת פֶּרְעָה. יוֹם
 לִידָתוֹ, וְקוֹרִין לוֹ יוֹם גִּינוּסְיָא. וְלִשׁוֹן הֵלְדַת,
 לְפִי שְׂאִין הַגּוֹלֵד גֹּלֵד אֲלֵא עַל יְדֵי אֲחֵרִים
 שֶׁהִיָּה מְנַלְדַת אֶת הָאִשָּׁה, וְעַל כֵּן הִחֲזִיקָה
 נִקְרָאת מְנַלְדַת, וְכֵן (יחזקאל טז ז) וּמוֹלְדוֹתֶיךָ

תפסיד רס"ג

קנאודה. פד'כר ר'יס אלסקאה. ור'יס אלכ'באזין פי מא בינהם: כא) פאמר בר' ר'יס אלסקאה אלי סקיה. פנאולה פאסה: כב) וצלב ר'יס אלכ'באזין. כמא פסר להמא יוסף: כג) פנסי ר'יס אלסקאה. יוסף ולם יד'כרה:

תליתא. יום בית ולדא דפרעה. ועבד משתאי לכל עבדוהי. ואדכר. ית ריש רב שקי. וית ריש. רב נחתומי פגו עבדוהי: **עפטיד** כא **וישב את- שר המשקים על-משקהו ויתן הכוס על-כף פרעה:** ואתיב. ית רב שקי על שקיותיה.

ויהב פסא על ידא דפרעה: **כב** ואת שר האפים תלה באשר פתר להם יוסף: וית. רב נחתומי צלב. כמא דפשר להון יוסף: **כג** ולא זכר שר-המשקים את-יוסף וישבחהו: ולא אדכר רב שקי. ית יוסף ואנשייה: **פ פ פ**

ק'יב פיסוקים סימן בק"ט

— רס"י —

(צמדכר 6 3) שאו את ראש, לשון מנן: שנים, שנאמר (תכליס מ 6) אשרי הגבר אשר כג ולא זכר שר המשקים. בו ביום: שם ה' מבטחו ולא פנה אל ר'הבים, ולא בטח וישבחהו. לאחר מכן. מפני שתלה בו יוסף בטחונו לזכרו. הזקק להיות אסור עוד שתי חסלת פרשת וישב

ברכה ראשונה שקודם ההפטרות

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה, במשה עבדו, וב'ישראל עמו. ובנביאי, האמת והצדק: (אמ)

הפטרות דויטש יעקב

בעמוס סימן ב

כֹּה אָמַר יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל- אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנּוּ עַל-מִכְרָם בַּכֶּסֶף צְדִיק

וְאֲבִיוֹן בְּעִבּוֹר נְעֻלִים: כְּדָנָן, אָמַר יי. עַל תְּלַתָּא, חוֹבֵי יִשְׂרָאֵל.
 וְעַל אַרְבַּעָא, לֹא אֲשַׁבּוֹק לְהוֹן. עַל דְּזַבִּינוּ בְּכִסְפָּא, זְכָאִין; וְחֻשְׁבִּיָּא,
 בְּדִיל דִּיחֲסָנוּן: ג הַשָּׂאֲפִים עַל-עַפְרָא-אֶרֶץ בְּרֹאשׁ דְּלִים
 וְדַרְדַּךְ עֲנוּיִם יִטּוּ וְאִישׁ וְאָבִיו יִלְכוּ אֶל-הַנְּעֻרָה לְמַעַן חַלֵּל
 אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי: דְּשִׁיטִין בְּעַפְרָא דְאַרְעָא, רִישׁ מִסְבִּינָא. וְדִין
 חֻשְׁבִּיָּא, מִסְטָן. וְגַבְר וְאֲבוּהֵי. אֲזֵלִין, לְוֹת עוֹלִימְתָא. בְּדִיל לְאַחֲלָא, יֵת
 שְׂמָא דְקִדְשֵׁי: ג ועל-בגדים חבלים יטו אצל כל-מזבח ויין
 ענושים ישתו בית אלהיהם: ועל שינון דמשפון, מסחרין.
 בְּסִטְרָא, כָּל אִיגוּרֵיהוֹן. וְחִמְרָא אֲנָסָא, שְׁתַּן. בֵּיתָא, טְעוּתְהוֹן: ד וְאֲנָכִי
 הַשְּׂמַדְתִּי אֶת-הָאֲמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר כָּגְבַה אֲרָזִים גְּבָהוּ
 וְחֶסֶן הוּא כְּאֵלֹנִים וְאֲשַׁמִּיד פְּרִיו מִמַּעַל וְשִׂרְשׁוֹ
 מִתַּחַת: וְאֲנָא. שִׁיִּצִּיתִי יֵת אֲמֹרָאָה, מִן קְדָמִיהוֹן. דְּכִרוּם אֲרָזִין, רוּמִיָּה.
 וְחֶסֶן הוּא, כְּבִלּוּטִין. וְשִׁיִּצִּיתִי אֲבִיָּה, מִלְּעֵילָא. וְשִׂרְשׁוּהֵי, מִלְּרַע:
 ד וְאֲנָכִי הֵעֵלִיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֵלֶיךָ אֶתְכֶם
 בְּמִדְבַר אַרְבָּעִים שָׁנָה לְרִשְׁתָּא אֶת-אֶרֶץ הָאֲמֹרִי: וְאֲנָא.
 אֲסִיקִית יִתְכוּן, מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם. וְדַבְרִית יִתְכוּן בְּמִדְבַרָא, אַרְבַּעִין שָׁנִין.
 לְמִירַת, יֵת אֶרֶץ דְּאֲמֹרָאָה: ד וְאֶקִּים מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים
 וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנֹזְרִים הָאֶף אֵין-זֹאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֹאֵם-
 יְהוָה: וְאֶקִּימִית מִבְּנֵיכֶם, לְנָבִיאִין. וּמַעוֹלִימִיכֶם, לְמַלְפִּין. הָאֶף לִית דָּא,
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָמַר יי: ד וְתִשְׁקוּ אֶת-הַנְּזָרִים יִין וְעַל-הַנְּבִיאִים
 צוֹיִתֶם לֵאמֹר לֹא תִנְבְּאוּ: וְאֲטַעִיתוּן יֵת מִלְּפִיכֶם, בְּחִמְרָא. וְעַל
 נְבִיאָא, פְּקִידְתוֹן לְמִימְרָא. לֹא תִתְנַבּוּן, נְבוּאָה: ה הִנֵּה אֲנָכִי מַעֲיִק

זולק הדקדוק: ג חבלים. הלמ"ד רפה, גם בירושלמיים וכ"ד גדול:

שימו המור (ו) האף אין-זאת. המנהג להפריד בקריאה בין מלת האף למלת אין.

תַּחְתִּיכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲיִק הַעֲגָלָה הַמְּלֵאָה לָּהּ עֲמִיר: הָאֲנָא
 מִיְתֵי עֲלִיכּוֹן עָקָא, וּמַעֲיִק לְכוּן בְּאַתְרוּכוֹן. כְּמָא דְפִיקָא, עֲגֵלְתָּא. דְּטַעֲנָא
 לָהּ, עֲמִירָא: ט וְאֶבְד מָנוּס מְקַל וְחֻזֵק לֹא-יֵאֲמִין כְּחוּ וְגִבּוֹר
 לֹא-יִמְלֵט נַפְשׁוֹ: וַיִּבַד בֵּית עִירוּקִי, מִדְּקִלִיל. וּדְתַקִּיף, לֹא יִחְסִין
 חִילִיָּהּ. וְגִבֵּר, לֹא יִשְׁיִיב נַפְשִׁיהּ: ז וְתַפֵּשׁ הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד וְקַל
 בְּרַגְלָיו לֹא יִמְלֵט וְרִכְבּ הַסּוּס לֹא יִמְלֵט נַפְשׁוֹ: וְאֶחִיד
 קִשְׁתָּא, לֹא יָקוּם. וּדְקִלִיל בְּרַגְלוֹהִי, לֹא יִשְׁתִּיב. וְרִכִּיב סְסִיא, לֹא
 יִשְׁיִיב, נַפְשִׁיהּ: ח וְאֵמִין לְבוֹ בְּגִבּוֹרִים עָרוּם יָנוּס בַּיּוֹם-
 הַהוּא נְאֻם-יְהוָה: וּדְתַקִּיף לְבִיָּהּ, בְּגִבְרִיא. עֲרֻטְלָאָהּ, דְּלֹא זִין.
 יַעֲרוֹק בְּעַדְנָא הַהוּא, אָמַר יי: יב שְׁמַעוּ אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
 דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל-הַמְּשַׁפְּחָה אֲשֶׁר
 הֵעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: קַבִּילוּ, יְת פִּתְגָמָא הַדִּין. דְּגִזֵּר יי.
 עֲלִיכּוֹן, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. עַל, כָּל זִרְעֵיתָא. דְּאֶסְיִקִיתָ. מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם,
 לְמִימְרָ: יג רַק אֶתְכֶם יִדְעָתִי מִכָּל מְשַׁפְּחוֹת הָאָדָמָה
 עַל-כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל-עֹנְוֹתֵיכֶם: לְחוּד, בְּכוּן
 אַתְרֵיתִי. מִכָּל, זִרְעֵית אֶרְעָא. עַל כֵּן, אֶסְעַר עֲלִיכּוֹן. יְת, כָּל חוֹבֵיכּוֹן:
 יד הֵיילְכוּ שָׁנִים יַחְדָּו בְּלַתִּי אִם-נוֹעְדוּ: הֵיִהְכוּן תְּרִין, כְּחֻדָּא.
 אֱלֵהִין, אִם אִזְדַּמְנוּ: טו הֵיִשְׁאֲג אַרְיָה בַּיַּעַר וְטָרַף אֵין לוֹ
 הֵיִתֵן כְּפִיר קוֹלוֹ מִמְעַנְתּוֹ בְּלַתִּי אִם-לְכָד: הֵיִנְהוּם אַרְיָא,
 בְּחַרְשָׁא. וְצִיד, לִית לִיהּ. הֵיִרִים בֵּר אַרְיִין קְלִיָּהּ, מִמְּרַבּוּעֵיתִיהּ. אֱלֵהִין,
 אִם אַחַד: טז הַתְּפוֹל עֶפּוֹר עַל-פֶּח הָאָרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ
 הֵיִעֲלֶה-פֶּח מִן-הָאָדָמָה וְלָכוֹד לֹא יִלְכוּד: הַתְּפוֹל עֶפּוֹרָא,
 בְּקֵלָא עַל אֶרְעָא. וְצִיד, לִית לָהּ. הֵיִשׁוֹר קֵלָא, מִן אֶרְעָא. וּמִיְחַד, לֹא
 יִיחַוד: יז אִם-יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יַחְרְדוּ אִם-תִּהְיֶה

רָעָה בְּעִיר וַיְהוּה לֹא עָשָׂה: אִם יִתְקַע שׁוֹפָרָא בְּקִרְתָּא, בְּלֹא זְמִינְיָה. וְעַמָּא דְּבַהּ, לֹא יִזְוַעוּן. אִם תְּהִי בִשְׂתָא, בְּקִרְתָּא. וּמִן קֳדָם יְיָ, לֹא אֶתְעִבִידת: ^{יח} כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדָנִי יְהוּה דְּבַר כִּי אִם-גְּלַה סוּדוֹ אֶל-עַבְדֵּי הַנְּבִיאִים: אַרִי לֹא כְּשָׂרִין, פִּתְגָּמִין דְּמֵת עַבְדֵּין. קֳדָם, יְיָ אֱלֹהִים. אֱלֹהִין, גְּלִי רִזְיָה. לְעַבְדוּהִי, נְבִיאִיא: ^{יט} אַרְיָה שָׂאג מִי לֹא יִירָא אֲדָנִי יְהוּה דְּבַר מִי לֹא יִנְבֵּא: אַרְיָא נְהִים, מִן לֹא יִדְחַל. יְיָ אֱלֹהִים, מִלִּיל. מִן לֹא יִקְבִּיל, נְבוּאָתָא:

(גְּאֲלֵנוּ יְהוּה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרַקְנָא. יְיָ עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

על דא יתברך וישתבח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חֵיא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלַם, וּלְעָלְמֵי עָלְמֵיא:

זולק הדקדוק: ^ט יי' דְּבַר. הבי"ת בסגול בכל ספרי תימן:

דגו לזנחת שבת ושני וחמישי

דְּדָרְדָר מִקְצָא

תפסיר רס"ג

מא א) פְּלִמָּא מְצִיתָא סְנִתִּין חֵאִילְתִּין. רֵאִי פִרְעוֹן. כְּאֵנְה וְאִקְוָא עֲלֵי שְׂאֵטֵי אֲלֵנִיל:

מֵאָה וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתִים יָמִים וּפִרְעָה חָלַם וְהֵנָּה עֶמֶד עַל-הַיָּאֵר: וְהוּה. מְסוּף

תרתין שנין. ופרעה חלים. והא קאים על נהרא: ב וְהֵנָּה מִן-

— רש"י —

מֵאָה וַיְהִי מִקֵּץ. כְּתַרְגוּמוֹ מְסוּף, וְכָל לְשׁוֹן הָאֲרִץ עֲשׂוּיִם יְאֻרִים יְאֻרִים בִּיּוֹדֵי אָדָם קֵץ סוּף הוּא: עַל הַיָּאֵר. כָּל שְׂאֵר נְהָרוֹת וְנִילוּס עוֹלָה בְּתוֹכָם וּמִשְׁקָה אוֹתָם, לְפִי שְׂאִין אִינָם קְרוּוִין יְאֻרִים חוּץ מִנִּילוּס, מִפְּנֵי שְׂכָל גְּשָׁמִים יוֹרְדִין בְּמִצְרַיִם תְּדִיר כְּשְׂאֵר אֲרָצוֹת:

זולק הדקדוק: א ופרעה חלים לשון הוה. שעל כן דרשו מכח זה רז"ל שהיה חולם כל השנתים הללו ע"ש: